

UITVOERINGSPROGRAMMA BIJZONDER PROVINCIAAL LANDSCHAP MIDDEN-DELFLAND 2026-2030

Een groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie
- Inclusief Gebiedsplan ZHPLG 2026 -

Colofon

Het herijkte Uitvoeringsprogramma voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (2026-2030) is opgesteld door de landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland:

1. De negen deelnemende gemeenten: Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westland
2. Hoogheemraadschap van Delfland
3. Provincie Zuid-Holland
4. LTO Noord afdeling Delflands Groen
5. Midden-Delfland Vereniging
6. Staatsbosbeheer
7. Vereniging Natuurmonumenten
8. Agrarisch Collectief Midden-Delfland/ Agrarische Natuurvereniging Vockestaert

Procesbegeleiding en advies:

H2Ruimte

Vormgeving:

Urban Synergy

Versie:

Definitief | Januari 2026

Beeld voorblad

Het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland ter hoogte van de Akerdijkse Plassen
(foto: gemeente Midden-Delfland)

*"De taak van de planologie is niet alleen om zinvol te doen,
maar evenzeer om zinvol na te laten"*

J.M. de Casseres (1902-1990)
Grondlegger planologie in Nederland

(bron: Gemeente Midden-Delfland)

In vertrouwen vooruit: bouwen aan het Bijzonder Provinciaal Landschap

Met veel trots presenteer ik u het geactualiseerde uitvoeringsprogramma van het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) van Midden-Delfland. Met de nu aangescherpte doelen ten aanzien van landbouw, waterkwaliteit, klimaat en natuur geeft de landschapstafel invulling voor het BPL aan de opgaven van het Zuid-Hollands Programma voor het Landelijk Gebied. Dit programma, wat fungeert als bestuurlijke handelingskader, is niet alleen een set van geactualiseerde doelen, plannen en initiatieven, maar ook een weerspiegeling van de waarden die ons als gemeenschap verbinden.

Wij geloven in samenwerking

Het is dankzij de gezamenlijke inspanningen van inwoners, ondernemers, natuurbeheerders, gemeenten, Hoogheemraadschap van Delfland en de provincie Zuid-Holland dat we ons unieke landschap kunnen behouden én verder ontwikkelen. Alleen ga je sneller, samen kom je verder, zoals het Afrikaanse spreekwoord mooi zegt. Het stelt ons in staat om de kwaliteit en diversiteit van onze omgeving te koesteren. En om zorgvuldig vorm te geven aan soms ingrijpende, ruimtelijke ontwikkelingen waarmee we uiteindelijk kwaliteit toevoegen.

Geluk is een richting en geen punt

Deze gedachtegang inspireert ons in elke stap die we zetten. We streven naar een toekomst waarin onze inwoners zich thuis en verbonden voelen met hun omgeving. Het Bijzonder Provinciaal Landschap is daarbij meer dan een visueel genot; het is een bron van inspiratie, rust en welzijn voor ons allemaal.

Laten we samen onze schouders zetten onder de realisatie van dit uitvoeringsprogramma. Zo zorgen we ervoor dat het Bijzonder Provinciaal Landschap ook voor de toekomstige generaties een plek van zingeving en schoonheid blijft.

Fenna Noordermeer

Voorzitter van de Landschapstafel voor het
Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Het BPL Midden-Delfland als groenblauwe oase: het trekpad langs de Noordvliet bij de Kwakelweg;
hier is ook het opstappunt van de veerboot (foto: Henk Groenendaal)

Polder Schieveen met op de achtergrond de hoogbouw van Rotterdam
(foto: Natuurmonumenten / Martin van Lokven)

Inhoudsopgave

Samenvatting	8
1. Inleiding	15
2. Ambitie, hoofdopgaven en programmadoelen	19
2.1 Ambitie	20
2.2 Hoofdopgaven	20
2.3 Programmadoelen	25
3. Organisatie	28
3.1 Projecten- en projecteigenaarschap	29
3.2 Voorbereiding en uitvoering van projecten	30
3.3 Rollen landschapstafel	32
3.4 Basis voor samenwerking	35
3.5 Programmaorganisatie	37
3.6 Prioriteitstelling projecten	41
4. Operationele doelen	44
4.1 Stimuleren duurzame landbouw	49
4.2 Verbeteren waterkwaliteit	55
4.3 Verhogen klimaatbestendigheid en tegengaan uitstoot broeikasgassen	61
4.4 Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken	67
4.5 Realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen	73
4.6 Accommoderen recreatievraag met respect voor het landschap	77
4.7 Vergroten bekendheid en zichtbaarheid	81
4.8 Beschermen en versterken ruimtelijke kwaliteit	85

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht lopende projecten BPL Midden-Delfland (separaat bijgevoegd)

Samenvatting

Midden-Delfland is in 2017 door de provincie Zuid-Holland aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) op basis van de Natuurwet. Onderdeel van die aanwijzing was een ontwikkelopdracht enerzijds gericht op 'aansluiting op de stedelijke context' en anderzijds op 'de borging van de ruimtelijke kwaliteit'. Met die opdracht wordt een urgente opgave neergelegd bij de betrokken partijen: het bijzondere landschap zal niet als vanzelf blijven bestaan. Er is spanning tussen de zorg voor het landschap en de dynamiek van de maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Er moet daarom continu gezocht worden naar een evenwicht tussen behoud en ontwikkeling. Sluipende verrommeling van het landschap moet worden voorkomen, de grondgebonden (melk-)veehouderijsector moet als economisch en maatschappelijk drager van het open agrarisch polderlandschap toekomstbestendig zijn, de natuurwaarden en de weidevogelpopulatie moet worden versterkt en het landschap moet (recreatieve) betekenis hebben voor de 2,3 miljoen omwonenden.

De kern van het Uitvoeringsprogramma verbeeldt: in het hart is de ambitie opgenomen, daaromheen is de ambitie uiteengelegd in drie hoofdopgaven en daaromheen zijn de acht programmadoelen van het Uitvoeringsprogramma opgenomen. De idee is dat alle doelen bijdragen aan één of meerdere hoofdopgaven (en daarmee invulling geven aan de ambitie). Alle projecten en inspanningen zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma dragen bij aan één of meerdere programmadoelen.

Opgaven natuur, water, klimaat en landbouw

Naast de ontwikkelopdracht (2017) heeft zich een nieuwe opdracht aangediend (2025). De provincie Zuid-Holland heeft namelijk het BPL Midden-Delfland gevraagd om te komen met een zogenaamd Gebiedsplan: hoe kunnen de regionale partijen in samenwerking komen tot een integrale aanpak van de opgaven rondom natuur, water, klimaat en landbouw?

In het kader van de het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZHPLG) heeft de provincie hiervoor richtinggevende doelen meegegeven aan het BPL met de vraag in hoeverre de partijen hieraan invulling willen en kunnen geven. De landschapstafel heeft gehoor gegeven aan deze oproep en heeft daartoe niet een separaat gebiedsplan opgesteld maar hierin voorzien door een actualisatie van haar Uitvoeringsprogramma BPL inclusief projectenlijst. Hiermee geeft het voorliggende geactualiseerde Uitvoeringsprogramma invulling aan een integrale aanpak van de opgaven rondom natuur, water, klimaat en landbouw. Hierbij is aangegeven welke projecten en maatregelen nodig zijn en waar inzet en financiering van de provincie nodig is. De nu toegevoegde ZHPLG projecten maatregelen zijn een eerste stap naar doelbereik in 2030. Intussen houdt de landschapstafel de zaag scherp en zullen er, waar nodig, nieuwe projecten worden toegevoegd indien de bestuurlijke of maatschappelijke dynamiek daarom vraagt.

Landschapstafel BPL

De overheden en gebiedspartijen die zijn verenigd in de Landschapstafel BPL geven invulling aan de ontwikkelopdracht en de ZHPLG-opgave voor het BPL Midden-Delfland. De visie (2021) is uitgewerkt naar een Uitvoeringsprogramma (2023) en deze is met de ZHPLG-opgave geactualiseerd (2025). Het voorliggende geactualiseerde Uitvoeringsprogramma BPL is voor de komende jaren dé leidraad om invulling te geven aan de ontwikkelopdracht en ZHPLG-opgave voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.

Ambitie, hoofdopgaven en programmadoelen

De ambitie voor het Uitvoeringsprogramma is gebaseerd op de visie en luidt: "Het versterken van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie." Om deze ambitie te realiseren moeten het natuurlijk, agrarisch en

recreatieve landschap in samenhang verder worden versterkt en verbonden. Het verstevigen van deze drie samenhangende en veelal multifunctionele landschappen is uiteengelegd in drie hoofdopgaven:

- Versterken van het toekomstbestendig agrarisch landschap met koe en grutto in de wei;
- Verbinden en versterken van het natuurlijk landschap voor flora en fauna;
- Verbinden en versterken van het recreatief landschap voor 2,3 miljoen omwonenden.

Deze drie hoofdopgaven zijn voorzien van acht programmadoelen. Deze lange termijn doelen geven aan wat de betrokken partijen concreet willen verbeteren, veranderen of vernieuwen ten opzichte van de huidige situatie. Elk programmadoel draagt bij aan één of meer van de bovengenoemde drie hoofdopgaven en geven daarmee invulling aan de ambitie. In de doelenboom zijn de ambitie, de drie hoofdopgaven en de acht programmadoelen verbeeld.

Projecten

Hoe wordt er invulling gegeven aan de programmadoelen? Daarvoor bevat het Uitvoeringsprogramma een overzicht van projecten. Elk project brengt verbetering, verandering of vernieuwing aan in de huidige situatie en geeft daarmee invulling aan één of meerdere programmadoelen. Het overzicht met projecten bestaat uit 1) lopende projecten en 2) nieuwe projecten.

Met het uitvoeren van projecten wordt daadwerkelijk bijgedragen aan het realiseren van de programmadoelen. De gezamenlijke partijen willen de komende jaren dan ook projecten opstarten, continueren en afronden. De lijst met projecten is echter geen simpel af te werken to-do-list:

- Met het overzicht van uitvoeringsprojecten en inspanningen moet meerjarig slim ingespeeld worden op kansen die zich voordoen om projecten succesvol op te pakken. Dat kan bijvoorbeeld wanneer gevoelde urgentie, gedeelde belangen en financieringsmogelijkheden bij elkaar komen.
- De lijst met projecten zal periodiek geactualiseerd worden wanneer de voortgang van het programma daarom vraagt of wanneer zich nieuwe projecten aandienen die bijdragen aan de programmadoelen.
- De lijst met projecten moet (continu) worden afgestemd met het Zuid-Hollandse Programma Landelijk Gebied (ZHPLG) wat de komende jaren door de provincie Zuid-Holland wordt getrokken en deels bijdraagt aan de programmadoelen.

PROGRAMMADOEL PROJECTEN		
	Lopende projecten	Nieuwe projecten
Landbouw	Vervolg Kringlooplandbouw (DBB) Verdiepingsgroep Kruidenrijk grasland (DBB) Verdiepingsgroep Waterkwaliteit (DBB) Bodem als basis (DBB) Stikstofreductie door aanpassing rantsoen (DBB) Maatwerkadviestraject starters-stoppers (DBB) Stimuleren korte ketens	Agricyling (DBB) Coöperatieve aanschaf compostomzetter Pilot prototype stoffenbalans Grond behouden voor agrarische (natuur)doeleinden Opstellen BPL RO-advies Inventariseren Catalogus GroenBlauwe Diensten BPL
Waterkwaliteit	Ecokleurenkoers Taskforce waterkwaliteit Westland Afsprakenkader emissieloze kas Ecologisch baggeren Staat van ons Water	Uitvoering 2 kansen Natte Ecologische Zones (NEZ) Verkenning 2 kansen Natte Ecologische Zones (NEZ)
Klimaat	Vitaliseren bossen in recreatiegebied	
Natuur	Aanvalsplan Grutto via Weidevogelpact Insectenbiotoop Kerkpolder Vergroten biodiversiteit op boerenerven Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) Verbeteren Leefgebied boerenlandvogels	Natuurvriendelijke oevers (natte GBDA) Samen werken aan bloemrijke bermen BPL Doelgestuurd ALNb BPL Transitiepremie weidevogelboeren (Friesland Campina)
Verbindingen	Fietsecoduct a13 Stad-landverbinding Tanthofdreef Uitvoeringsprogramma Novex Zuidelijke Randstad Groenblauw raamwerk Haagse regio	Recreatieve verbinding Delft-Akerdijkse Bos Ontwikkeling Buitenplaats de Tempel Ontwikkeling Triangelpark Groenblauwe recreatieve verbinding (oost-west)
Verbindingen	Duurzaam varen Beheermiddelen recreatief groen	Vervolg entreegebied BPL Uitvoeringsagenda Schieknoop Optimaliseren wandel-fietsstructuur Vervolg uitwerking Schiezone
Naamsbekendheid	Realisatie Welkomstborden BPL	Strategisch communicatieplan Digitaal Portaal Midden-Delfland
Ruimtelijke kwaliteit	Evaluatie rol Polderarchitect Groenfonds Midden-Delfland Spoorverdubbeling Schiedam-Delft	Aanpak Sluipverkeer

Overzicht van lopende en nieuwe projecten die bijdragen aan de doelen van het Uitvoeringsprogramma (stand van zaken december 2025). Het betreft een dynamische lijst die gedurende de meerjarige looptijd van het programma periodiek geactualiseerd zal worden.

Organisatie

De deelnemers aan de landschapstafel zijn gezamenlijk eigenaar van het Uitvoeringsprogramma. Ze werken samen rondom de gezamenlijke ambitie en de acht programmadoelen. In de context van het programma werken de deelnemers in wisselende coalities samen aan de uitvoering van projecten gericht op invulling van de programmadoelen. Het projecteigenaarschap is altijd belegd bij één van de deelnemers aan de landschapstafel. De projecteigenaar is de verantwoordelijke organisatie die het project opstart, uitvoert en afrondt. De eigenaar voert de regie over het project, is opdrachtgever, organiseert financiële middelen en personele capaciteit.

De landschapstafel voert geen projecten uit maar is vanuit haar programmarol wel betrokken bij de voorbereiding en de afronding van projecten. Zij speelt hierbij de volgende rollen (zie figuur p. 9):

- **Coördinerend BPL**
De landschapstafel coördineert het programma gericht op invulling van de ambitie en acht programmadoelen. Zij is eigenaar van het voorliggende Uitvoeringsprogramma dat voorzien is van tientallen projectvoorstellen en overige inspanningen die invulling geven aan de programmadoelen. De lijst met projecten is een dynamische lijst: lopende het programma kunnen projectvoorstellen worden afgevoerd en nieuwe projecten worden toegevoegd. De landschapstafel voert als informeel netwerk geen projecten uit maar prioriteert projecten inspelend op de dynamische ruimtelijke, maatschappelijk en bestuurlijke werkelijkheid en belegd deze bij één van de deelnemers die optreden als projecteigenaar.
- **Ondersteunend BPL**
De projecteigenaar organiseert de projecten: het projectvoorstel worden uitgewerkt tot een plan van aanpak. Hierbij worden onder meer financiële middelen en personele capaciteit georganiseerd. De projecteigenaar werkt hierbij nauw samen met betrokken stakeholders. De landschapstafel vervult een ondersteunende rol: zij ondersteunt de projecteigenaar waar nodig bij het uitwerken van het projectvoorstel, bestuurlijke

lobby en het verkrijgen van financiële en personele middelen. Wanneer het project is georganiseerd, kan de projecteigenaar de uitvoering van het project starten.

- **Adviserend BPL**
De projecteigenaar voert een project uit. De projecteigenaar informeert de landschapstafel op gezette tijden over de voortgang van het project, bij issues of bij de vaststelling van (tussen)resultaten. Op verzoek van de projecteigenaar kan de landschapstafel om advies worden gevraagd of zich inzetten voor (politieke) belangenbehartiging, draagvlak en lobby. Wanneer de projecteigenaar een project (formeel) afsluit, wordt het resultaat gedeeld met de landschapstafel.
- **Verbindend BPL**
De landschapstafel verbindt projectresultaten aan het programma. Ze stelt vast in hoeverre de projecten invulling hebben gegeven aan de programmadoelen. Ook wordt ingezet om geleerde lessen (in de wisselwerking van projecten en programma) expliciet te maken zodat er een lerend vermogen ontstaat in het programma. Ook wordt in nauwe samenspraak met de projecteigenaar invulling gegeven aan de communicatie rondom de projectresultaten en wordt geïnventariseerd of de projectresultaten leiden tot nieuwe inspanningen en projecten voor het programma.

Actualisatie Uitvoeringsprogramma (2025)

In 2025 is het Uitvoeringsprogramma geactualiseerd waarbij de doelen op het gebied van natuur, water, klimaat en landbouw zijn herijkt. Hiermee is invulling gegeven aan wettelijke doelen, bestuurlijke afspraken en ambities die de provincie Zuid-Holland in het kader van het ZHPLG oppakt.

De kern van de herijking is het aanscherpen en aanvullen van operationele doelen voor de programmadoelen natuur, water, klimaat en landbouw. In onderstaande tabellen zijn voor voorgenoemde vier programmadoelen de aangescherpte operationele doelen samengevat.

Overzicht operationele doelen Stimuleren van duurzame landbouw (nader uitgewerkt in 4.1)		
Operationeel doel	Omschrijving	Urgentie
Stikstofreductie	Verlagen stikstofuitstoot door de landbouw naar gemiddeld 40 kg NH3 kg/ha/jr in 2030. Opgenomen als KPI in het Kringloopcertificaat.	Gericht op natuurherstel (ZHPLG-doel).
Catalogus groenblauwe diensten BPL	We maken een producten- en dienstencatalogus waarin we helder uiteenzetten welke diensten en producten agrariërs kunnen leveren in het landschapsbeheer.	Inzet op versterking van het verdienvermogen agrariërs.
Planologische ruimte voor verdienmodellen	Meer (uniforme) planologische ruimte voor verdienmodellen met oog voor borging ruimtelijke kwaliteit en open landschap.	Inzet op versterking van het verdienvermogen agrariërs.
Korte ketens	We zetten in op het stimuleren en faciliteren van de professionalisering van korte ketens in het BPL	Inzet op versterking van het verdienvermogen agrariërs.
Verhogen bodemkwaliteit	Een goede bodemkwaliteit houdt vocht en nutriënten goed vast en heeft een goede draagkracht.	Inzet op versterking van het verdienvermogen agrariërs.
Programma 'Duurzaam Boer Blijven'	We faciliteren de gemeenschap 'Duurzaam Boer Blijven' voor het delen en uitdragen van kennis met minimaal vier bijeenkomsten per jaar.	Eerste aanspreekpunt om doelen te behalen (op basis van vrijwilligheid).
Verhogen bodemkwaliteit	We zetten in op een goede bodemkwaliteit ten bate van bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit en waterkwaliteit.	Gericht op natuurherstel en waterkwaliteit (ZHPLG-doel).

Overzicht operationele doelen Verbeteren waterkwaliteit (nader uitgewerkt in 4.2)		
Operationeel doel	Omschrijving	Urgentie
KRW- oppervlaktelichamen voldoen aan de normen	Verbeteren waterkwaliteit KRW- waterlichamen zodat deze voldoen aan de normen voor stikstof (≤2,00 mg N/l), fosfor (≤0,50 of ≤0,80 mg P/l) en er geen overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen meer voorkomen.	Wettelijke doelen Kader Richtlijn Water (ZHPLG-doel).
Ecologische waterkwaliteit in alle watergangen verhogen	Voor de KRW-waterlichamen zijn doelen opgenomen voor macrofauna, waterflora, vissen en fytoplankton. Voor het overige water zijn doelen afgesproken voor nutriëntenc concentraties en macrofyten.	Wettelijke doelen Kader Richtlijn Water (ZHPLG-doel).
KRW- grondwaterlichamen voldoen aan kwaliteitsnormen	Aan de normen voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen wordt momenteel al voldaan.	Wettelijke doelen Kader Richtlijn Water (ZHPLG-doel).
Goede kwantitatieve toestand grondwaterstand	Aan de kwantitatieve normen wordt momenteel al voldaan.	Wettelijke doelen Kader Richtlijn Water (ZHPLG-doel).

Overzicht operationele doelen Verhogen klimaatbestendigheid en tegengaan uitstoot broeikasgassen (nader uitgewerkt in 4.3)		
Operationeel doel	Omschrijving	Urgentie
Terugdringen broeikasgasemissies uit veenoxidatie	We verkennen waar en op welke manier er bijgedragen kan worden aan het verminderen van veenoxidatie.	Tegengaan uitstoot broeikasgassen (klimaatakkoord en ZHPLG-doel).
Vergroten flexibiliteit watersysteem	We maken het watersysteem en de leefomgeving klaar voor een veranderend klimaatdoor, daar waar doelmatig, de zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten en de kans op wateroverlast te beperken om op deze manier het water- en bodemsysteem te versterken.	Verhogen klimaatbestendigheid (klimaatakkoord en ZHPLG-doel).
Kooldioxide vastlegging door vitalisering bossen en bosinbreiding	We zetten in op het vitaliseren van de nu matige bossen en bosinbreiding naar minimaal 660 hectare gezond bos in de recreatiegebieden BPL.	Tegengaan uitstoot broeikasgassen (klimaatakkoord, bossenstrategie en ZHPLG-doel).

Overzicht operationele doelen Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken (nader uitgewerkt in 4.4)		
Operationeel doel	Omschrijving	Urgentie
Verhogen deelname aan agrarisch weidevogelbeheer	Verhogen deelname aan agrarisch weidevogelbeheer met 400-500 hectare (of 100-150 broedparen in 2040).	In stand houden natuur (Europese Vogelrichtlijn en ZHPLG-doel).
Vergroten groenblauwe dooradering tot gemiddeld 10%	We zetten in op 7,5% groenblauwe dooradering in 2030 ten behoeve van leefgebieden voor dieren en met name insecten en om bij te dragen aan het water- en bodemsysteem.	In stand houden natuur (Aanvalsplan Landschap en ZHPLG-doel).
Vitaliseren recreatiebossen	We zetten in op omvorming en revitalisering van de nu enigszins monotone bossen in de recreatiegebieden ten behoeve van de egel, vleermuizen, vogels, botanische rijkdom en insecten en andere natuur.	In stand houden natuur (bossenstrategie en ZHPLG-doel).

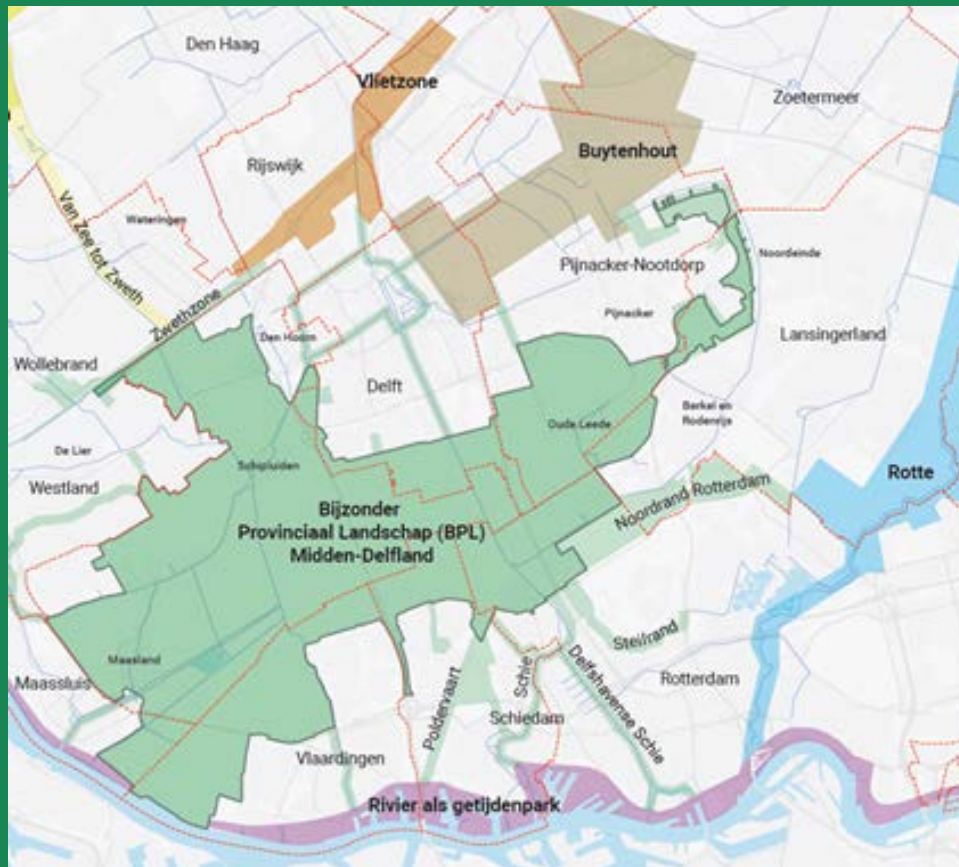
Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

In de landschapstafel BPL zijn negen gemeenten (Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westland), Provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Delfland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, het Zuid-Hollands Landschap, de Midden-Delfland Vereniging en LTO Noord afdeling Delflands Groen vertegenwoordigd. De landschapstafel BPL werkt ook samen met andere partijen zoals de Vereniging Vockestaert, Coöperatie Beheer Groengebieden Midden Delfland en de Vereniging Regio Water. Gezamenlijk zetten overheden en gebiedspartijen zich in voor 'behoud door ontwikkeling' van het BPL tot een groenblauwe oase met recreatie, natuur en landbouw. De samenwerking is gericht op behoud en versterking van de kernkwaliteiten (visie BPL, 2021):

1. Open polderlandschap in de metropool
2. Landschap met een historisch verhaal
3. Buitenruimte voor 2,3 miljoen mensen
4. Verweving van veenweidelandbouw en veenweidenatuur

Plangebied BPL Midden-Delfland

Het Midden-Delflandgebied werd op 14 november 2017 aangewezen tot Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) door de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Het doel van deze status is het landschap en de rijke cultuurhistorie beter te kunnen beschermen en te versterken. De begrenzing van het BPL is bepaald door de grondgebiedgemeenten. De basis voor de begrenzing is de voormalige Rijksbufferzone en de huidige Groene Buffer. In 2021 is het BPL grondgebied uitgebreid met zes locaties.

De donkergroene contour geeft de nieuwe begrenzing van het BPL Midden-Delfland aan.
Bron: Visie document BPL

1. Inleiding

De provincie Zuid-Holland heeft Midden-Delfland op 14 november 2017 voor een periode van acht jaar aangewezen als een 'Bijzonder Provinciaal Landschap' (BPL) op basis van de Natuurwet. In 2025 heeft de provincie Zuid-Holland het BPL Midden-Delfland opgenomen in de Verordening Ruimte. Bij de aanwijzing van het BPL heeft de provincie een ontwikkelopdracht meegegeven ten aanzien van aansluiting bij de stedelijke context en de borging van ruimtelijke kwaliteit. Aan deze ontwikkelopdracht wordt invulling geven door samenwerkende overheden en gebiedspartijen verenigd in de landschapstafel BPL Midden-Delfland. Het voorliggende Uitvoeringsprogramma biedt hiervoor de leidraad van handelen in de komende jaren.

Gevoelde urgentie

Midden-Delfland is een bijzonder landschap gelegen in de metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Karakteristiek aan het landschap is het open veenweidelandschap met landbouw en natuur die omsloten is door beboste recreatiegebieden en een stedelijke skyline. Het bijzondere landschap zal niet als vanzelf blijven voortbestaan: er is spanning tussen de zorg voor het bijzondere landschap en de dynamiek van de maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Er moet daarom continu gezocht worden naar een evenwicht tussen behoud en ontwikkeling. De betrokken partijen in de landschapstafel voelen de urgentie 'om zinvol te doen maar evenzeer om zinvol na te laten'.

Sluipende verrommeling van het landschap moet worden voorkomen, de grondgebonden (melk-) veehouderijsector moet als economisch en maatschappelijk drager van het open agrarisch polderlandschap toekomstbestendig zijn, de natuurwaarden en de weidevogelpopulatie moeten worden versterkt en het landschap moet (recreatieve) betekenis hebben voor de 2,3 miljoen omwonenden.

Visie als basis

Als eerste stap om gezamenlijk invulling te geven aan de ontwikkelopdracht, is door de landschapstafel de [visie 'Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland'](#) ontwikkeld. Deze is in 2021 bestuurlijk vastgesteld door de landschapstafel BPL Midden-Delfland. Hiermee is de gezamenlijke koers uitgezet voor 'behoud door ontwikkeling' van het BPL. In de visie staan de thema's ruimtelijke kwaliteit, duurzame landbouw, biodiversiteit, recreatie, water, klimaat en bekendheid centraal. Voor deze thema's zijn in de visie kwaliteiten en ambities beschreven.

Uitvoeringsprogramma met focus

Het voorliggende Uitvoeringsprogramma is de tweede stap om invulling te geven aan de ontwikkelopdracht. Het programma bevat een overzicht van projecten die invulling geven aan de visie. De projecten zijn op hoofdlijn uitgewerkt inclusief een overzicht van betrokken partijen, een kostenraming en de looptijd. De projecten zijn aangedragen en uitgewerkt door de deelnemers aan de landschapstafel. Zij hebben hiertoe de visie vertaald naar acht na te streven programmadoelen en hierop projecten geformuleerd. De projecten betreffen zowel inspanningen als onderzoek, planvorming, samenwerking en communicatie als uitvoeringsprojecten. Het Uitvoeringsprogramma kent een looptijd van vijf jaar (2023-2027), en heeft een dynamisch karakter: de lijst met projecten zal worden herijkt wanneer de voortgang van het programma, de maatschappelijke dynamiek of de bestuurlijke realiteit daarom vraagt.

Op naar uitvoering!

De derde stap om invulling te geven aan de ontwikkelopdracht is het uitvoeren van de geagendeerde projecten. De gezamenlijke partijen willen de komende vijf jaar hier invulling aan geven. Het betreft hier niet het simpelweg afwerken van een ‘to-do’ lijst. Het Uitvoeringsprogramma bevat een overzicht van gewenste projecten waarmee meerjarig slim ingespeeld kan worden op de dynamische ruimtelijke, maatschappelijke en bestuurlijke werkelijkheid. In die dynamiek is het zaak kansen te herkennen en momenten te benutten wanneer cruciale zaken als urgentie, belangen en financiering bij elkaar komen. Met het Uitvoeringsprogramma kan zodoende slim worden ingespeeld op zich (plotsklaps) voordoende kansen, veranderende behoeften en toevalligheden. Het is aan alle betrokken partijen om in gezamenlijkheid kansen, behoeften en toevalligheden te herkennen en hier adequaat op in te spelen. Dat vraagt niet alleen om langdurige inzet, toewijding en samenwerking maar ook om het verkrijgen van financiële middelen: geen geld, geen Zwitsers*.

* ‘Geen geld, geen Zwitsers’ betekent ‘wie geen geld heeft, heeft niet de macht om iets voor elkaar te krijgen’. De Zwitsers in deze uitdrukking zijn Zwitserse huursoldaten, die in de vijftiende en zestiende eeuw als zeer goede soldaten bekendstonden. Koningen en ook andere vorsten namen deze beroepsmilitairen daarom graag in dienst. Het verhaal gaat dat bij de belegering van Milaan (1521/1522) de Fransen de Zwitserse beroepsmilitairen hard nodig. Er was alleen geen geld om hen te betalen. In deze context zou een Zwitserse legerleider hebben gezegd: ‘Geen geld, geen Zwitsers’ (‘Point d’argent, point de Suisse’). Vervolgens vertrokken ze naar huis.

Hoe projecten tot uitvoering brengen?

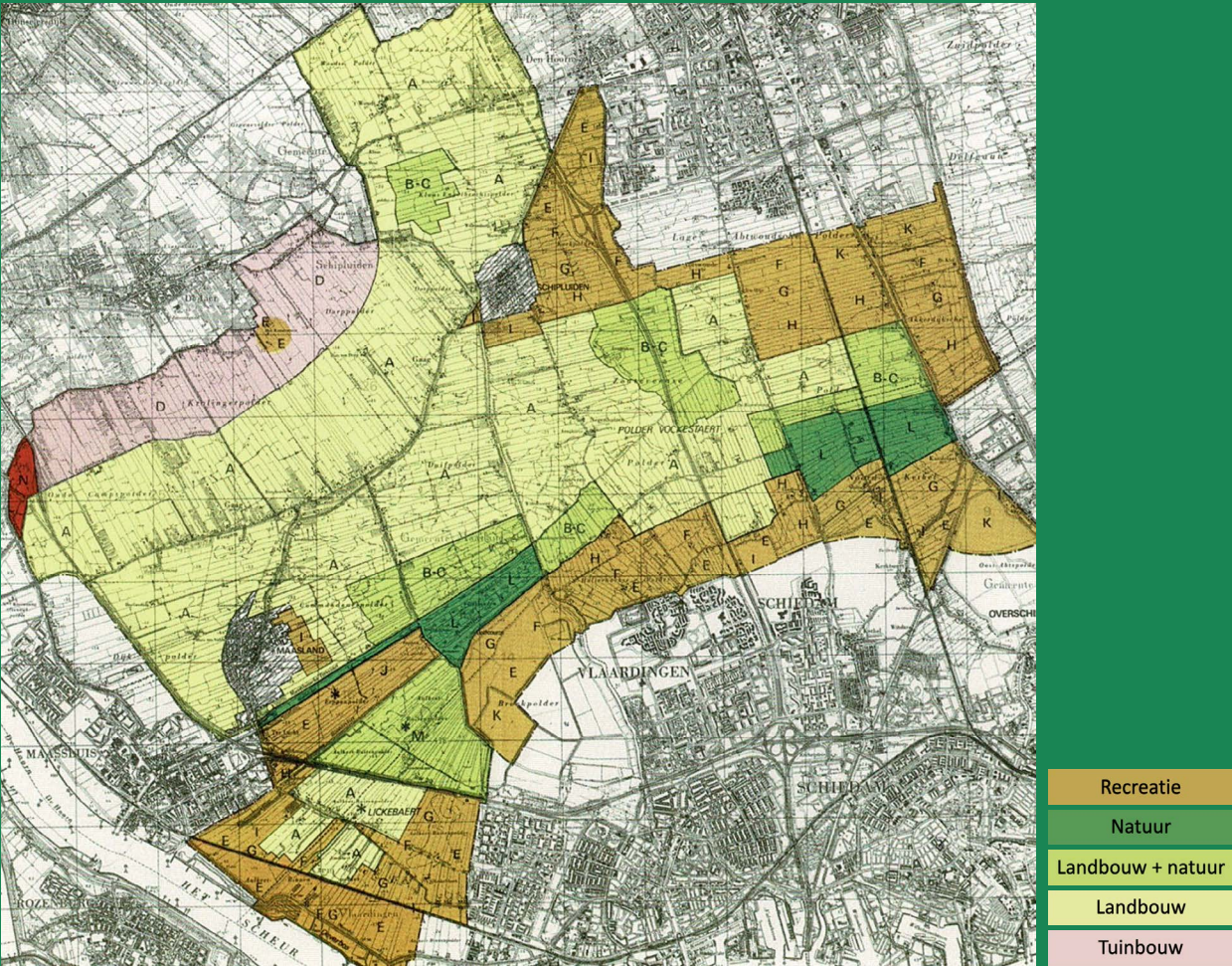
De vraag is hoe projecten worden opgepakt en tot uitvoering worden gebracht. De basis hiervoor is gegeven met het overzicht van na te streven programmadoelen (zie hoofdstuk 2) en daaraan gerelateerde projecten (zie hoofdstuk 4). Voor alle projecten is aangegeven welke partij de projecteigenaar en trekker is. Het is die trekker die de regie voert over het project en daarmee invulling geeft aan één of meer programmadoelen; veelal in nauwe samenwerking met andere deelnemers van de landschapstafel en andere gebiedspartijen (zie hoofdstuk 3).

Een gebied met een rijke geschiedenis

Midden-Delfland is een bijzonder landschap waarin de geschiedenis en de invloed van de mens op het landschap duidelijk te zien zijn. Zo’n vijfduizend jaar geleden ontstond hier een moerassige lagune waarin zich veen vormde. De zee had invloed op het gebied wat leidde tot kleiafzettingen op het veen en een structuur van getidekreeken. Rond de 10e eeuw startte de ontginning van het gebied, waarbij sloten werden gegraven voor ontwatering en voor omzetting naar landbouwgrond. Door de ontwatering klonk het veen in en daalde de bodem waardoor de kreekruigten hoger in het landschap kwamen te liggen. Op deze kreekruigten verscheen de eerste bebouwing.

Bufferzone en reconstructie

Tot aan de 20e eeuw veranderde er nauwelijks iets aan het landschap. Door de explosieve stedelijke groei na de oorlog en de schaalvergroting in de landbouw kwam het landschap onder druk te staan. Om te voorkomen dat het polderlandschap ten prooi zou vallen aan verstedelijking, werd Midden-Delfland in 1958 aangewezen als bufferzone. Dit bood een juridisch-planologische bescherming tegen grootschalige bebouwing. In de jaren ’70 werd op basis van de Reconstructiewet ingezet op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en een ruimtelijke indeling in gebieden met een hoofdfunctie landbouw, natuur of recreatie. Deze indeling is vandaag de dag nog duidelijk zichtbaar. In 2010 is de Reconstructiewet vervallen.

Zonering reconstructie Midden-Delfland (1989)

Belvederegebied en IODS

In 1999 kreeg Midden-Delfland een status als Belvédèregebied gericht op het behoud van de openheid en de cultuurhistorische waarden van agrarische gebieden onder het motto 'behoud door ontwikkeling'. Eind 2009 liep de Nota Belvédère af en verloor Midden-Delfland haar beschermde status vanuit de rijksoverheid (2011). Met het programma Integrale Ontwikkeling tussen Delft en Schiedam (IODS) werd er vanaf 2010, gelijktijdig met de aanleg van de verdiepte A4 Delft-Schiedam, nog flink geïnvesteerd in de kwaliteit van landbouw, natuur en recreatie.

Provinciale Groene Buffer en landschapstafel Hof van Delfland

In 2014 heeft de provincie Zuid-Holland de voormalige Rijksbufferzone aangewezen als Groene Buffer. Hiermee is een generieke planologische bescherming van het groene gebied in de metropoolregio geborgd. In de periode 2012-2021 is in het samenwerkingsverband 'Hof van Delfland' gewerkt aan het verder versterken van het metropolitane landschap. Met name in de periode 2016-2020 is met meerjarige programmafinanciering vanuit de provincie flink geïnvesteerd door de zogenaamde 'landschapstafel Hof van Delfland'.

Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Op 14 november 2017 is het landschap van het Midden-Delfland gebied door de provincie Zuid-Holland aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap. Deze aanwijzing vormt een erkenning van de bijzondere kwaliteiten van het gebied en van de inspanningen die partijen in en rond het gebied leveren om die kwaliteiten te beschermen, versterken, ontwikkelen en promoten. Het is een soort kwaliteitslabel maar biedt geen nadere planologische bescherming. De aanwijzing is voorzien van een ontwikkelopdracht ten aanzien van de stedelijke context en de sturing en borging van de ruimtelijke kwaliteit. De ontwikkelopdracht ten aanzien van de stedelijke context gaat over het beter aansluiten bij de stedelijke behoefte aan groen, het stedelijk groen en het stedelijk groenprogramma. De ontwikkelopdracht voor de ruimtelijke kwaliteit betreft het organiseren van een onafhankelijke kwaliteitsaansturing.

Visie en Uitvoeringsprogramma BPL Midden-Delfland

De 'landschapstafel Hof van Delfland' is inmiddels omgevormd tot de 'landschapstafel BPL Midden-Delfland'. Met de zestien betrokken gebiedspartijen is een visie opgesteld (2021) die mede invulling geeft aan de Ontwikkelopdracht. Met onderliggend Uitvoeringsprogramma is de visie vertaald naar een handelingsperspectief voor gebiedsinvesteringen gericht op bescherming en versterking van de groenblauwe kwaliteiten van het BPL. Hiermee wordt voortgeborduurd op alle investeringen en inspanningen die de afgelopen decennia zijn gedaan gericht op 'behoud door ontwikkeling' van dit unieke oer-Hollandse polderlandschap in een sterk verstedelijkte regio.

2. Ambitie, hoofdopgaven en programmadoelen

2.1 Ambitie

2.2 Hoofdopgaven

2.3 Programmadoelen

(bron: Marten van Dijk)

De landschapstafel 'Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland wil invulling geven aan de visie 'Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland' (2021). Voordat hiervoor projecten zijn geformuleerd, heeft de landschapstafel de focus voor de uitvoering bepaald. In een interactief proces is een gezamenlijke ambitie bepaald (par. 2.1), zijn de drie hoofdopgaven geïdentificeerd (par. 2.2) en zijn acht programmadoelen geformuleerd (par. 2.3). Deze zijn in samenhang gebracht in een zogenaamde doelenboom. Hiermee heeft het Uitvoeringsprogramma een heldere focus voor uitvoering: alleen projecten die bijdragen aan één of meerdere programmadoelen geven invulling aan de gezamenlijke ambitie en maken daarmee onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma.

2.1 Ambitie

Het landschap van het BPL is een open polderlandschap gelegen in de sterk verstedelijkte Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. De landschapstafel BPL zet met het Uitvoeringsprogramma in op 'behoud door ontwikkeling' van dat open polder landschap met als ambitie:

Het versterken van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie

Met deze ambitie wordt ingezet op het beschermen en versterken van de groenblauwe oase: het open polderlandschap met haar historische verhalen. Er wordt niet getornd aan de huidige zonering van natuur-, landbouw- en recreatiegebieden maar wel invulling gegeven aan de voortdurende opgave om de inkleuring van deze gebieden te verstevigen en aan te passen aan de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Hierbij wordt ingezet op verweving van veenweidelandbouw en veenweidenatuur en recreatief medegebruik. Met deze ambitie wordt ook ingezet op het versterken van het BPL als groene buitenruimte voor de 2,3 miljoen inwoners die vraagt om een toegankelijk landelijk gebied, het slechten van infrastructurele barrières, aansluiting op de openbare ruimte en groen van de omliggende steden en (recreatieve) plekken voor bezoek. De inzet moet zijn dat de 2,3 miljoen inwoners houden van het bijzondere landschap Midden-Delfland maar er ook iets te doen en te drinken bij hebben (zoals dichter Willem Kloos (1859-1938) dichtte: 'Ik hou van de natuur maar ik moet er wel iets te drinken bij hebben').

2.2 Hoofdopgaven

De ambitie van het Uitvoeringsprogramma gericht op 'het versterken van het BPL Midden-Delfland als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie' vraagt om het in samenhang versterken van het natuurlijk landschap, het agrarisch landschap en het recreatief landschap. Het gaat hierbij, zoals in de beschrijving bij de ambitie opgenomen, om de voortdurende opgave om de inkleuring van natuur-, landbouw- en recreatiegebieden te verstevigen en aan te passen aan de ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Het verstevigen van deze drie samenhangende en veelal multifunctionele landschappen is uiteengelegd in drie hoofdopgaven. Aan elk van deze hoofdopgaven zijn zogenaamde 'icoonsoorten' gekoppeld (zie kader):

1. Het versterken van een toekomstbestendig agrarisch landschap (met de koe en de grutto in de wei)
2. Het verbinden en versterken van het natuurlijke landschap voor fauna en flora (met de egel in de recreatiebossen en de otter in de moerasgebieden)
3. Het verbinden en versterken van het recreatief landschap voor ruim 2,3 miljoen omwonenden (met mensen die recreëren, bewegen en rust en ruimte ervaren)

De kern van het Uitvoeringsprogramma verbeeld: in het hart is de ambitie opgenomen, daaromheen is de ambitie uiteengelegd in drie hoofdopgaven en daaromheen zijn de acht programmadoelen van het Uitvoeringsprogramma opgenomen. De idee is dat alle doelen bijdragen aan één of meerdere hoofdopgaven (en daarmee invulling geven aan de ambitie). Alle projecten en inspanningen zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma dragen bij aan één of meerdere programmadoelen.

Water en bodem sturend

Naast de drie voorgenoemde hoofdpogingen is het principe ‘water en bodem’ sturend in de ruimtelijke opgave voor het BPL Midden-Delfland. Het principe is opgesteld als richtinggevend kader vanuit water en bodem, rekening houdend met klimaatverandering (Kamerbrief ‘Water en Bodem sturend’ van 25 november 2022). Er zijn 33 structurerende keuzes die ons bij de ruimtelijke inrichting van Nederland helpen om verstandige keuzes te maken en ons behoeden voor keuzes met grote negatieve gevolgen. Tegelijkertijd hebben we te maken met maatschappelijke transitie zoals woningbouw, energie en landbouw. De druk op de leefomgeving is groot. Dit gaat ervoor zorgen dat het in de uitvoeringspraktijk, waar verschillende belangen moeten worden gewogen, gaat botsen en schuren. De regelmatig tegengestelde belangen die we in de gebiedsprocessen, en dus ook in Midden-Delfland, gaan tegenkomen zijn uitdagend maar kunnen ook tot mooie oplossingen leiden.

De basis van de 33 structurerende keuzes in de brief zijn 7 uitgangspunten:

- Niet afwentelen
- Meer rekening houden met extremen
- In samenhang omgaan met wateroverlast, droogte en de bodem
- Meerlaagsveiligheid
- Minder afdekken, minder vergraven, niet verontreinigen
- Integrale aanpak in de leefomgeving
- Comply or explain

De provincie Zuid-Holland heeft samen met de waterschappen de ‘Water en Bodem Sturend’ onderlegger opgesteld om inzichtelijk te maken wat de ruimtevragers zijn op de thema’s watertekort, water te veel, waterveiligheid en drinkwaterbeschikbaarheid (Defacto Stedenbouw, 2025, Water en bodem sturend: Onderlegger voor integrale afwegingen in gebiedsprocessen Zuid-Holland). Bij het maken van ruimtelijke keuzes zal deze onderlegger en het principe Water en Bodem Sturend worden gehanteerd: ruimtelijke ontwikkelingen en projecten dragen bij aan het versterken van het water- en bodemsysteem. Daarmee zorgen we voor een toekomstbestendige en veilige ontwikkeling van het BPL Midden-Delfland (bron; ruimtelijke koers Zuid-Holland maart 2024).

Het uitgangspunt ‘Comply or Explain’ of ‘Pas toe of leg uit’ biedt ruimte voor maatwerk per locatie en situatie. Het moet niet de vluchtheuvel worden om de keuzes te ontwijken. De programmadoelen die we samen in het uitvoeringsprogramma hebben opgesteld sluiten grotendeels aan bij de het principe ‘Water en Bodem sturend’. In de uitwerking van enkele projecten binnen ons uitvoeringsprogramma zullen we ook ‘schurende keuzes’ gaan tegenkomen en moeten we samen de verstandige keuze proberen te maken voor de toekomst. Doel is dat projecten ook bijdragen aan het versterken van het water- en bodemsysteem.

Icoonsoorten BPL Midden-Delfland

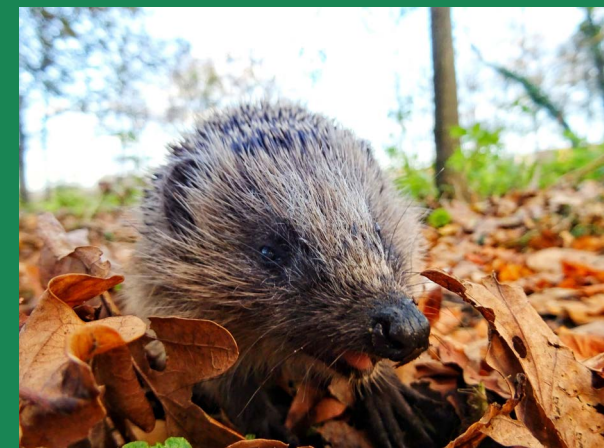
De provincie Zuid-Holland heeft een lijst opgesteld met 40 planten- en diersoorten die kenmerkend zijn voor de natuur in Zuid-Holland. Deze zogenaamde iconsoorten staan symbool voor een goede natuurkwaliteit: als het leefgebied van de iconsoorten op orde is dan gaat het goed met de Zuid-Hollandse natuur. Zij zijn een graadmeter daarvoor. Veel soorten profiteren namelijk mee van de maatregelen die getroffen worden voor de iconsoorten.

In 2022 zijn in het kader van de ‘Verkenning Zuid-Holland Natuurinclusief 2050’ een aantal ateliers gehouden en zijn voor het BPL Midden-Delfland drie iconsoorten gekozen: de grutto, de egel en de otter. Deze diersoorten staan symbool voor de gewenste natuurkwaliteiten in het BPL. Met een knipoog hebben de gebiedspartners ook ‘iconsoorten’ benoemd die staan voor een goede landbouw (koe in de wei) en voor recreatie (recreërende mensen). De iconsoorten zijn indicators voor het doelbereik van het Uitvoeringsprogramma (zie hoofdstuk 4).

Grutto

De grutto is het symbool voor alle weidevogels op vochtige graslanden in het veenweidegebied, waar verschillende bloemen en kruiden groeien. Als de soort zich uitbreidt, profiteren alle andere weidevogels mee.

Egel

De egel komt veel voor in Zuid-Holland in een grote verscheidenheid aan leefgebieden, maar vooral in bossen en steden (de metropoolregio). De egel houdt van bosrijke verbindingen en recreatieterreinen en verplaatst zich door bosgebieden en wijken met veel groen.

Otter

De otter leeft voornamelijk in uitgestrekte moerasgebieden. Door de waterkwaliteit te verbeteren en gebieden met elkaar te verbinden, is hij teruggekeerd op plekken waar hij vroeger voorkwam zoals in de Nieuwkoopse Plassen en de omgeving van Reeuwijk. Ze leven op oevers waar voldoende dekking is.

Koe in de wei

De duurzame melkveehouderij is de drager van het unieke oer-Hollandse polderlandschap. Boeren in het BPL Midden-Delfland produceren volgens de principes van kringlooplandbouw waarbij koe in de wei belangrijk is. Het gaat om optimale in plaats van maximale productie. Minder krachtvoer en kunstmest bij gelijkblijvende melkproductie en eiwitarm en structuurrijk voeren voor betere mest voor een gezonde bodem. De bodem en het verbeteren van de biodiversiteit staan centraal bij kringloopboeren.

Recreanten

Het BPL is de groenblauwe oase waarin inwoners en stedelingen rust en ruimte zoeken. Ze komen voor landschaps- en natuurbeleving (wandelen, fietsen, varen, ruiteren) maar willen er veelal ook wat 'te doen' of wat 'te drinken' bij hebben.

2.3 Programmadoelen

De drie hoofdoopgaven zijn voorzien van acht programmadoelen. De doelen concretiseren de hoofdoopgaven en geven aan wat de gebiedspartners concreet willen verbeteren, veranderen of vernieuwen ten opzichte van de huidige situatie en van het verleden. Alle doelen dragen bij aan één of meerdere hoofdoopgaven en daarmee aan de gezamenlijke ambitie. De doelen zijn niet te behalen via enkelvoudige maatregelen maar vergen de komende jaren forse inspanningen van alle betrokken gebiedspartners. De programmadoelen kennen ook onderlinge samenhang. Zo draagt 'het verbeteren van de waterkwaliteit' onder meer bij aan 'het versterken van de natuur en de landbouw in het BPL' en is 'het accommoderen van de recreatievraag' niet los te zien van 'het realiseren van stad-land verbindingen' en 'het verhogen van de bekendheid en zichtbaarheid'.

In onderstaande zijn de acht programmadoelen bondig toegelicht. Hoofdstuk 4 bevat een uitgebreidere beschrijving van de programmadoelen inclusief een uitwerking naar operationele doelen.

1 Stimuleren van duurzame landbouw

De definitie van duurzame landbouw is dat deze toekomstbestendig is, zowel in ecologisch, economisch als sociaal opzicht. Duurzame landbouw in het BPL Midden-Delfland is de economisch en maatschappelijk drager van het unieke oer-Hollandse polderlandschap. Om het landschap in stand te houden, is het behouden en versterken van de landbouwsector van groot belang. Duurzame landbouw is in balans met de natuurlijke omstandigheden van bodem, water en klimaat, met zo min mogelijk externe input en een hoge ecologische waarde in en op de bodem en het water. Duurzame landbouw is ook sociaal en economisch toekomstbestendig. De boer moet voldoende verdien capaciteit hebben uit productie en vergoedingen voor het verlenen van groenblauwe diensten om het nu en voor zijn/haar opvolger aantrekkelijk te laten blijven om boer te zijn en ruimte krijgen om in te zetten op multifunctionaliteit. We zetten in op het terugvinden van de duurzame balans in het agrarisch landschap door het zoveel mogelijk sluiten van de stikstofkringloop, het stimuleren van natuur- en landschapsbeheer, het tegengaan van bodemdaling en het leveren van meerwaarde

in de voedselketen van vlees en zuivel. Daarom stimuleren en faciliteren we de inzet van agrariërs voor duurzame landbouw onder andere met kennisdeling in het programma Duurzaam Boer Blijven en het programma Rotterdam de Boer op!

2 Verbeteren waterkwaliteit

In het BPL Midden-Delfland werken we aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Het verbeteren van de waterkwaliteit is een randvoorwaarde en sturend principe voor een duurzame landbouw, veerkrachtige natuur en aantrekkelijke recreatie in het BPL. In het water komen op te veel plekken nog te hoge concentraties aan nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen voor. De ecologische kwaliteit in het water is op veel plekken ook nog niet op orde. Dat is slecht voor de natuurontwikkeling in en bij het water, onze leefomgeving en de biodiversiteit. Om de waterkwaliteit te verbeteren is het nodig om de concentraties nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in het grond- en oppervlaktewater te verlagen, bij voorbeeld door af- en uitspoeling tegen te gaan. Daarnaast is het nodig om de habitatgeschiktheid te verbeteren, door middel van het aanleggen van bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit zijn er doelen Kaderrichtlijn Water (KRW) waterlichamen en voor het overige (oppervlakte)water, ook wel lokaal water genoemd.

3 Verhogen klimaatbestendigheid

We zetten in op een klimaatbestendig BPL Midden-Delfland. Dat is nodig omdat de temperaturen stijgen, de kansen toenemen op extreme regenbuien, op hittegolven en op langere, droge periodes. We willen het landschap zodanig inrichten dat de effecten van klimaatverandering opgevangen kunnen worden. Daarom zetten we in op een sturende rol van het bodem- en watersysteem, een meer flexibel watersysteem en als onderdeel daarvan op water vasthouden. Hiermee wordt een grote bijdrage geleverd aan het versterken van het water- en bodemsysteem. Specifiek zetten we in op het vergroten van de waterbeschikbaarheid voor landbouw, natuur en recreatie. Daarbij streven we naar balans tussen de aanvoer en afvoer van water. Verder zetten we in op de realisatie van meer vitale en robuuste bossen in de recreatiegebieden. Daarmee leggen we niet alleen meer CO₂ vast maar verhogen ook de biodiversiteit en de recreatieve beleving van die bossen.

Reductie van de uitstoot van broeikasgassen door veenoxidatie speelt nog op enkele plaatsen. Vernatten is een belangrijk middel om veenoxidatie te beperken.

4 Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken

We zetten in op verhoging en versterking van de biodiversiteit en groenblauwe netwerken in het BPL Midden-Delfland. We onderscheiden daarbij drie landschapstypen die elk hun eigen ecologische kwaliteiten hebben: veenweiden, laagveenmoerassen en recreatiebossen. De randvoorwaarde en sturend principe voor het verhogen van de ecologische kwaliteit is een goede waterkwaliteit. We zetten in op een verhoging van de populatie weidevogels door versterking en uitbreiding van het agrarisch weidevogelbeheer in het veenweidegebied. Ook zetten we in op een groenblauwe dooradering van het BPL van het open agrarisch middengebied, de stad-land overgangen en langs wegen, paden, kades en sloten. Tot slot zetten we in op de ontwikkeling van gezonde recreatiebossen door vitalisering en bosinbreiding.

5 Realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen

We zetten in op het realiseren van aantrekkelijke groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen voor mensen, dieren en planten. We willen de toegankelijkheid en herkenbaarheid van het BPL Midden-Delfland verbeteren door de verbindingen tussen steden en woongebieden met het BPL te verbeteren en de toegangspoorten tot het BPL te ontwikkelen. Eenmaal in het BPL Midden-Delfland willen we fietsers en wandelaars herkenbare hoofdroutes aanbieden met herkenbare en uniforme bebording. Zo zorgen we met fysieke maatregelen voor verbetering van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het BPL Midden-Delfland.

6 Accommoderen recreatievraag met respect voor het landschap

We zetten in op het verbinden en versterken van het recreatief landschap voor 2,3 miljoen omwonenden. Dat doen we omdat we willen bijdragen aan de gezondheid en het welzijn van die omwonenden. We willen het recreatiepotentieel van BPL Midden-Delfland optimaal benutten met

oog voor de balans tussen recreatieve activiteiten, agrarische bedrijfsvoering en natuurwaarden. We constateren dat het op sommige plekken te druk is en dat tegelijkertijd op sommige plekken juist het recreatieve potentieel onderbenut is. Met zonering en bezoekersmanagement willen we een betere balans krijgen in de recreatiedruk in het BPL. We zetten daarbij in op versterking van het landschap en een verwevenheid met het stedelijk gebied.

7 Verhogen bekendheid en zichtbaarheid

Het BPL Midden-Delfland heeft veel te bieden aan omwonenden en bezoekers. Toch is niet iedereen hiermee bekend en wordt het gebied nog onvoldoende op waarde geschat: onbekend maakt onbemind. Daarom zetten we in op het verhogen van de bekendheid en zichtbaarheid van het BPL Midden-Delfland. Hiervoor ontwikkelen we een krachtige kernboodschap en zetten we ondersteunend in op gebiedsmarketing, zichtbare ambassadeurs en betere fysieke en digitale zichtbaarheid van het gebied. Zo maken meer inwoners en omwonenden kennis met het gebied en zetten we in samenhang met andere thema's in op meer waardering van het BPL Midden-Delfland.

8 Beschermen en versterken ruimtelijke kwaliteit

We zetten in op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit in BPL Midden-Delfland. Daarbij moet de balans tussen recreatie, landbouw en natuur worden bewaakt. Ruimtelijke ontwikkeling moet per saldo landschappelijke meerwaarde opleveren voor het BPL. Indien ontwikkelingen leiden tot aantasting van het landschap geldt het principe van 'inpassing en compensatie'. We stellen een landschapsbiografie die de samenhang en kwaliteiten van het BPL inzichtelijk maakt. Hiermee worden onder meer richtlijnen gegeven voor gewenste landschapsversterking, inspiratie voor nieuwe initiatieven en input voor beschermingsbeleid. Daarnaast versterken we de rol van de polderarchitect. Verder zetten we ons in voor meer structurele beheermiddelen en vastlegging van het BPL in ruimtelijke plannen en omgevingsplannen.

Halfwegevaluatie: 'Mag het een onsje meer zijn'

Bij de aanwijzing van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland is afgesproken om na vier jaar een provinciale halfwegevaluatie uit te voeren. Onder de titel 'Mag het een onsje meer zijn' zijn in februari 2022 de resultaten gepubliceerd. De halfwegevaluatie heeft geleid tot vier aanbevelingen aan de Landschapstafel en drie aanbevelingen aan de Provincie Zuid-Holland.

Aanbevelingen aan de Landschapstafel

- Actualiseer en verbreed het oorspronkelijke bidbook in het Uitvoeringsprogramma
- Kies de integrale kansenskaart uit de visie als uitgangspunt voor prioriteitstelling, agendering en projecten
- Ontwikkel zicht op een stevige en gezamenlijke organisatie en financiering
- Maak de polderarchitect, of een 'kwaliteitsteam', tot bewaker van de integraliteit en inhoudelijke kwaliteit van het BPL Midden-Delfland

Aanbevelingen aan de provincie

- Geeft het BPL een duidelijke plek in het provinciale beleid, regel een herkenbare bescherming
- Geef helderheid over de inzet van de ontwikkelopdracht voor de stedelijke context
- Neem plaats aan de Landschapstafel als partner, wees helder over de inzet

3. Organisatie

- 3.1 Projecten- en projecteigenaarschap
- 3.2 Voorbereiding en uitvoering van projecten
- 3.3 Rollen landschapstafel
- 3.4 Basis voor samenwerking
- 3.5 Programmaorganisatie
- 3.6 Prioriteitstelling projecten

(bron: Marten van Dijk)

Het Uitvoeringsprogramma bevat een overzicht van projecten die invulling geven aan de programmadoelen en daarmee bijdragen aan de gezamenlijke ambitie: het versterken van het BPL Midden-Delfland als groenblauwe oase met landbouw, natuur en recreatie. Maar projecten ontstaan niet als vanzelf; ze moeten gemaakt worden. Het projectenoverzicht in hoofdstuk 4 biedt hiervoor de inhoudelijke basis. Daarnaast is het nodig om te komen tot een goede organisatie waarin verantwoordelijkheden en rollen helder belegd zijn. Het is daarvoor nodig om helder onderscheid te maken in het eigenaarschap van enerzijds het programma en anderzijds de projecten (par. 3.1) en het onderscheiden van verschillende projectfasen (par. 3.2). Op basis van dit onderscheid kunnen de rollen van de landschapstafel worden vormgegeven (par.3.3). Om die rollen ook daadwerkelijk uit te kunnen vervullen is het noodzakelijk om een heldere programmaorganisatie neer te zetten (par. 3.4) en prioriteiten in uitvoering aan te geven (par. 3.5).

3.1 Projecten- en projecteigenaarschap

Om de rollen van de landschapstafel en de deelnemers expliciet te maken, is het nodig om het eigenaarschap van enerzijds het programma en anderzijds de projecten helder te beleggen.

Landschapstafel is programmaeigenaar

De deelnemers aan de bestuurlijke landschapstafel BPL Midden-Delfland zijn gezamenlijk eigenaar van het Uitvoeringsprogramma. Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het organiseren, programmeren en besturen van het Uitvoeringsprogramma. Ze werken als informeel bestuurlijk netwerk samen rondom de gezamenlijke ambitie: het versterken van het Bijzonder Provinciale Landschap Midden-Delfland als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie. Ze zetten daarom in op het formuleren van projectinitiatieven die bijdragen aan de acht programmadoelen en beleggen deze projecten bij één van de deelnemers: de projecteigenaren. Ze ondersteunen en adviseren de projecteigenaren waar nodig en gewenst met onder meer politieke lobby, agendering van issues en het verkrijgen van financiële middelen.

Deelnemers zijn projecteigenaar

Het projecteigenaarschap is altijd belegd bij één van de deelnemers aan de landschapstafel en in voorkomende gevallen bij gebiedspartners die niet direct deelnemen aan de landschapstafel. De projecteigenaar is de verantwoordelijke organisatie die het project opstart, uitvoert en afrondt. De eigenaar voert de regie over het project, is opdrachtgever, organiseert financiële

middelen (eigen middelen, cofinanciering en subsidies) en personele capaciteit. Op verzoek van de projecteigenaren ondersteunt de landschapstafel bij het organiseren en uitvoeren van projecten.

Overheid als projecteigenaar

In veel gevallen is het projecteigenaarschap belegd bij een overheid (provincie, gemeenten en Hoogheemraadschap). In die gevallen kunnen alleen de bevoegde gezagen besluiten nemen om projecten op te starten, te continueren en af te sluiten. De overheden kunnen ook besluiten nemen over het planologisch-juridisch instrumentarium en kunnen zodoende ruimtelijke ontwikkelingen reguleren. De bevoegde gezagen nemen besluiten rondom projecten, financiering, personele capaciteit en het planologisch-juridisch instrumentarium.

Terreinbeheerders als projecteigenaar

In voorkomende gevallen kunnen ook terreinbeheerders optreden als projecteigenaar. In het BPL zijn dat Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, het Zuid-Hollands Landschap, Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland en particuliere grondeigenaren. Zij zijn bevoegd om (voor hun terreinen) projecten op te starten maar zijn voor het planologisch-juridisch instrumentarium afhankelijk van de overheden.

Overige projecteigenaren

Tot slot kunnen ook verenigingen zoals LTO Delflands Groen, de Midden-Delfland Vereniging, Agrarische Natuurvereniging Vockestaert en de Vereniging Regio Water projecten opstarten.

3.2 Voorbereiding en uitvoering van projecten

Met het Uitvoeringsprogramma (eigenaar landschapstafel) worden projecten uitgevoerd (eigenaar afzonderlijke deelnemers) die bijdragen aan de programmadoelen. Dat betekent dat de landschapstafel en de afzonderlijke deelnemers in afstemming vanuit hun eigenaarschap projecten opstarten, uitvoeren en afronden. Om de rollen van de landschapstafel en de deelnemers expliciet te maken, wordt onderscheid gemaakt in 1) de voorbereiding en 2) de uitvoering van projecten

Voorbereiding projecten

In het programma worden projecten voorbereid. Het gaat hierbij om het formuleren van meerdere projecten die er samen voor moeten zorgen dat gewenste veranderingen tot stand worden gebracht en daarmee invulling geven aan de acht programmadoelen. De voorbereiding van projecten bestaat uit twee stappen:

- **Programmeren**

Het formuleren van projectvoorstellen die bijdragen aan de programmadoelen. Deze projectvoorstellen worden uitgewerkt in een projectformat (zie par. 4.1). Het voorliggende Uitvoeringsprogramma bevat een eerste lijst met projectvoorstellen (zie hoofdstuk 4). Deze lijst zal periodiek geactualiseerd worden als de voortgang van het programma daarom vraagt.

- **Organiseren**

Om de projectvoorstellen daadwerkelijk tot uitvoering te brengen, moeten de projecten georganiseerd worden: toekenning van een (bestuurlijk) opdrachtgever, opdrachtnemer, financiële middelen, personele capaciteit, aanpak, organisatie en fasering in de tijd. Wanneer het projectvoorstel nader is gedetailleerd in een plan van aanpak, kan de uitvoering van het project starten.

Uitvoeren van projecten

Na de voorbereiding van de projecten start de uitvoering. Afhankelijk van het type project (zie kader) doorloopt elk project meerdere fasen, zijn er meerdere iteratieve stappen nodig en vraagt het doorlopen van de verschillende fasen meer of minder tijd. Elke projectfase wordt afgerond met een tussenproduct en kent veelal (bestuurlijke) beslismomenten. Na afronding van een project wordt in het kader van het Uitvoeringsprogramma een monitoring uitgevoerd: wat is de bijdrage aan het doelbereik, welke lessen zijn geleerd, hoe worden de resultaten gecommuniceerd en wat zijn eventuele gewenste vervolgacties?

Type projecten

Er worden in hoofdlijn twee typen projecten onderscheiden in het Uitvoeringsprogramma: 'inspanningen' en 'uitvoeringsprojecten':

Inspanningen betreffen projecten die niet direct leiden tot fysieke ingrepen in het landschap

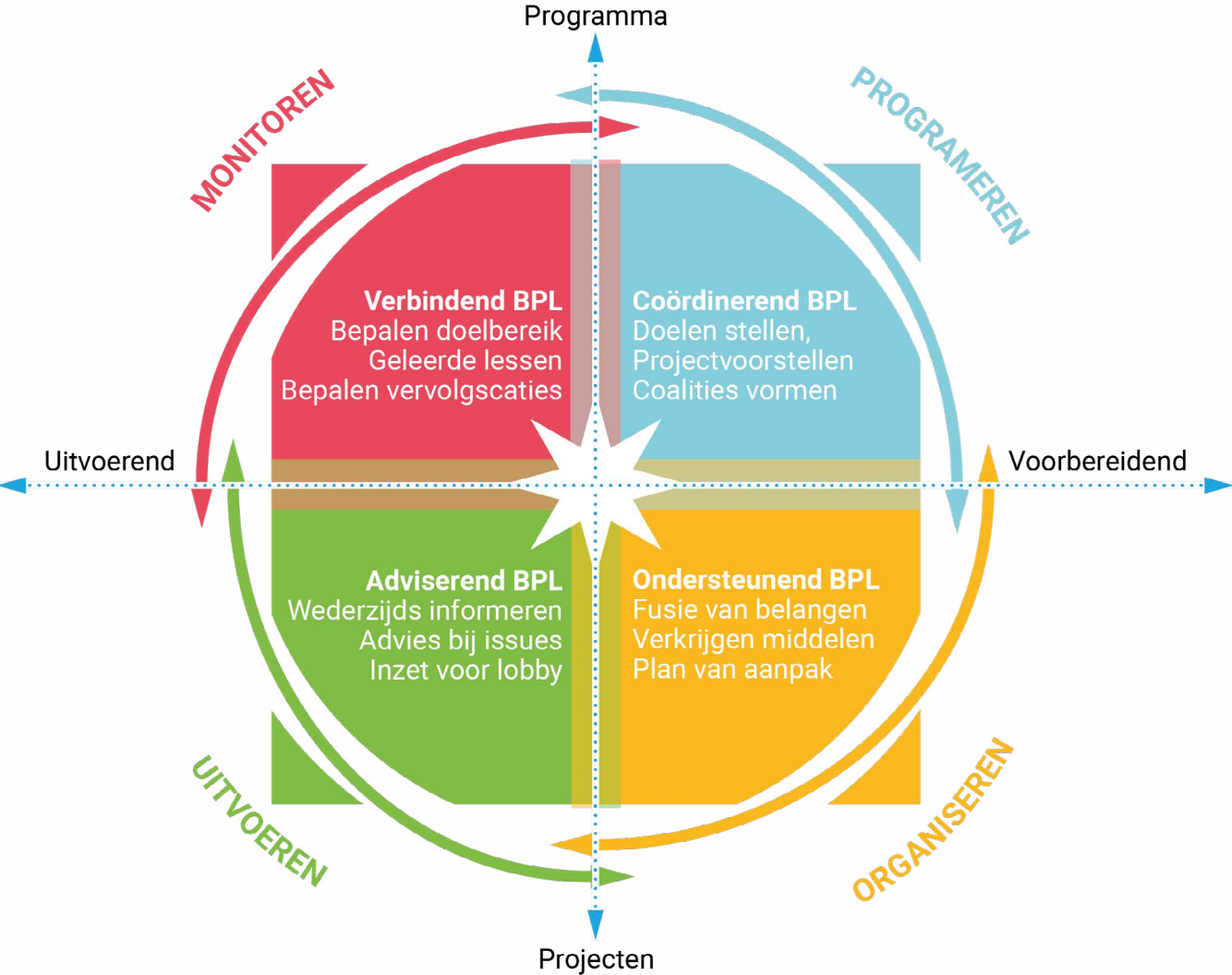
Inspanningen zijn ondersteunende activiteiten die bijdragen aan de ambitie en doelen van het Uitvoeringsprogramma. Inspanningen zijn veelal gericht op het verschaffen van inzicht, agendering, communicatie en samenwerking. De projecten en acties die hiervoor nodig zijn (zoals onderzoek, ontwikkeling van communicatiemiddelen, lobby en het organiseren van samenwerking), vragen om relatief beperkte inspanningen in tijd en geld.

Uitvoeringsprojecten zijn gebiedsinvesteringen die leiden tot fysieke ingrepen in het landschap

Uitvoeringsprojecten zijn zogenaamde schop-in-de-grond projecten die bijdragen aan de ambitie en doelen van het Uitvoeringsprogramma. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het realiseren van recreatieve voorzieningen, een zuivelfabriek en het aanleggen van een nieuw wandelpad. Uitvoeringsprojecten zijn veelal meerjarige trajecten opgebouwd uit meerdere fasen (van verkenning, ontwerp, aanbesteding en uitvoering), moeten voldoen aan vigerende juridisch-planologische kaders, vragen om substantiële budgetten voor planvorming en uitvoering en vereisen in voorkomende gevallen om meerjarige beheerbudgetten.

3.3 Rollen landschapstafel

Het onderscheid in programma- en projecteigenaarschap (zie par. 3.1) en het onderscheid in voorbereiding en uitvoering van projecten (zie par. 3.2) bepaalt de rollen van de landschapstafel. In onderstaand figuur zijn die rollen van de landschapstafel samengebracht in een kwadrant. Op de verticale as is het eigenaarschap weergegeven (programma-projecten). Op de horizontale as is de voorbereiding en uitvoering van projecten weergegeven.

Mogelijke rollen van de landschapstafel BPL uitgezet naar eigenaarschap (programma en project) en projectfase (voorbereid – uitvoerend).

Coördinerend BPL

De landschapstafel vervult als programmaeigenaar een coördinerende rol in het programmeren van het Uitvoeringsprogramma. Met de visie BPL (2021) en de uitwerking daarvan naar voorliggend Uitvoeringsprogramma (2023) is de koers uitgezet. De ambitie en programmadoelen zijn bepaald en uitgewerkt naar operationele doelen en projectvoorstellen (zie hoofdstuk 4). De zaag moet echter scherp worden gehouden: de voortgang van het programma moet worden bewaakt, er moet continu afgestemd worden met de provincie en gebiedspartners rondom het NPLG-proces en er moet continu ingespeeld worden op de maatschappelijke en ruimtelijke dynamiek. Op basis hiervan moet het programma bestuurd worden en moeten projectvoorstellen worden geformuleerd en worden opgepakt. Omdat de landschapstafel geen zelfstandig rechtspersoon kan zij niet zelf projecten oppakken en uitvoeren. Daarom belegt zij de geprioriteerde projecten bij één van de deelnemers (projecteigenaar) aan de landschapstafel met de vraag om de projecten te 'organiseren' waarbij de landschapstafel vervolgens een ondersteunende rol kan vervullen.

Ondersteunend BPL

De projecteigenaar staat aan de lat om het project te organiseren: het nader uitwerken van het projectvoorstel tot een plan van aanpak waarbij onder meer financiële middelen en personele capaciteit georganiseerd worden. De projecteigenaar werkt hierbij nauw samen met betrokken stakeholders. De landschapstafel vervult op verzoek van de projecteigenaar een ondersteunende rol bij het organiseren van projecten: zij ondersteunt de projecteigenaar waar nodig bij het uitwerken van het projectvoorstel (gericht op doelbereik), bestuurlijke lobby en het verkrijgen van financiële en personele middelen. Wanneer het project is uitgewerkt tot een plan van aanpak, kan de projecteigenaar de uitvoering van het project starten.

Adviserend BPL

De projecteigenaar is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. De projecteigenaar informeert de landschapstafel op gezette tijden over de voortgang van het project, bij scopewijzingen of bij de vaststelling van (tussen) resultaten. Op verzoek van de projecteigenaar kan de landschapstafel om advies worden gevraagd of zich inzetten voor (politieke) belangenbehartiging, draagvlak en lobby. Wanneer de projecteigenaar een project (formeel) afsluit, wordt het resultaat gedeeld met de landschapstafel. De landschapstafel is vervolgens als programmaeigenaar verantwoordelijk om de projectresultaten te verbinden aan het programma.

Verbindend BPL

De landschapstafel verbindt projectresultaten aan het programma. Ze stelt vast in hoeverre de projecten invulling hebben gegeven aan de programmadoelen en operationele doelen. Ook wordt ingezet om geleerde lessen (in de wisselwerking van projecten en programma) expliciet te maken zodat er een lerend vermogen ontstaat in het programma. Ook wordt in nauwe samenspraak met de projecteigenaar invulling gegeven aan de communicatie rondom de projectresultaten en wordt geïnventariseerd of de projectresultaten leiden tot nieuwe inspanningen en projecten voor het programma.

Rol	BPL	Deelnemer	Aanspreekpunt
Coördinerend	...programmeert het Uitvoeringsprogramma gericht op doelen, coalitievorming, prioritering projecten en afstemming op andere (bestuurlijke) processen.	... leveren een bijdrage aan de ambtelijke en bestuurlijke landschapstafel.	Programmamanager
Ondersteunend	... levert waar nodig ondersteuning aan de projecteigenaar bij het uitwerken van een plan van aanpak.	...zijn projecteigenaar en verantwoordelijk voor de uitwerking van het projectvoorstel tot een plan van aanpak.	Bestuurlijk trekker
Adviserend	...neemt kennis van projecten en levert op verzoek advies en inzet voor lobby en agendering.	...zijn projecteigenaar, voeren projecten uit en willen het BPL informeren over de voortgang en resultaten van projecten en vragen waar nodig advies.	Bestuurlijk trekker
Verbindend	...monitort op doelbereik, geleerde lessen, communicatie en vervolgacties .	...levert eindresultaten op levert bijdrage aan monitoring.	Programmamanager

Samenvattende beschrijving van de rollen van de landschapstafel BPL en de deelnemers

3.4 Basis voor samenwerking

Het Uitvoeringsprogramma is een aanpak waarbij het realiseren van de ambitie en bijbehorende doelen door samenwerking in het BPL Midden-Delfland centraal staat. Voor het welslagen van die samenwerking zijn twee zaken cruciaal:

- Commitment aan gezamenlijke ambitie en doelen**
De gezamenlijke ambitie van het programma verbindt de deelnemende partijen aan de landschapstafel en is richtinggevend voor het handelen: het versterken van het BPL Midden-Delfland als groenblauwe oase met natuur, landbouw en recreatie. Alle deelnemende zijn gecommiteerd aan deze ambitie: ze geloven dat zij in samenwerking de ambitie waar kunnen maken. Alle partijen voelen dan ook urgentie om verantwoordelijkheid te nemen voor het realiseren van de programmadoelen en daarmee invulling te geven aan de gezamenlijke ambitie.
- Vertrouwen tussen de partijen**
De partijen werken samen in het Uitvoeringsprogramma op basis van vertrouwen. Het gaat hierbij om vertrouwen tussen alle deelnemende partijen en in het bijzonder om vertrouwen tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. In de samenwerking gaan de partijen ervan uit dat de mensen er toe doen, toegewijd zijn aan de voorliggende opgaven en het verschil willen maken. Dit leidt niet tot een blindelings vertrouwen en een ‘laisser-faire samenwerking’ maar tot een samenwerking met een heldere rolverdeling inclusief afspraken waar mensen zich aan willen houden. Ook is er een open cultuur om elkaar aan te spreken indien nodig op rollen, verantwoordelijkheden en afspraken.

Commitment aan de ambitie en vertrouwen tussen de partijen vormen de basis voor vernieuwing, versterking en beweging in het BPL Midden-Delfland in de komende jaren. Maar dat alleen is niet voldoende om een programma te

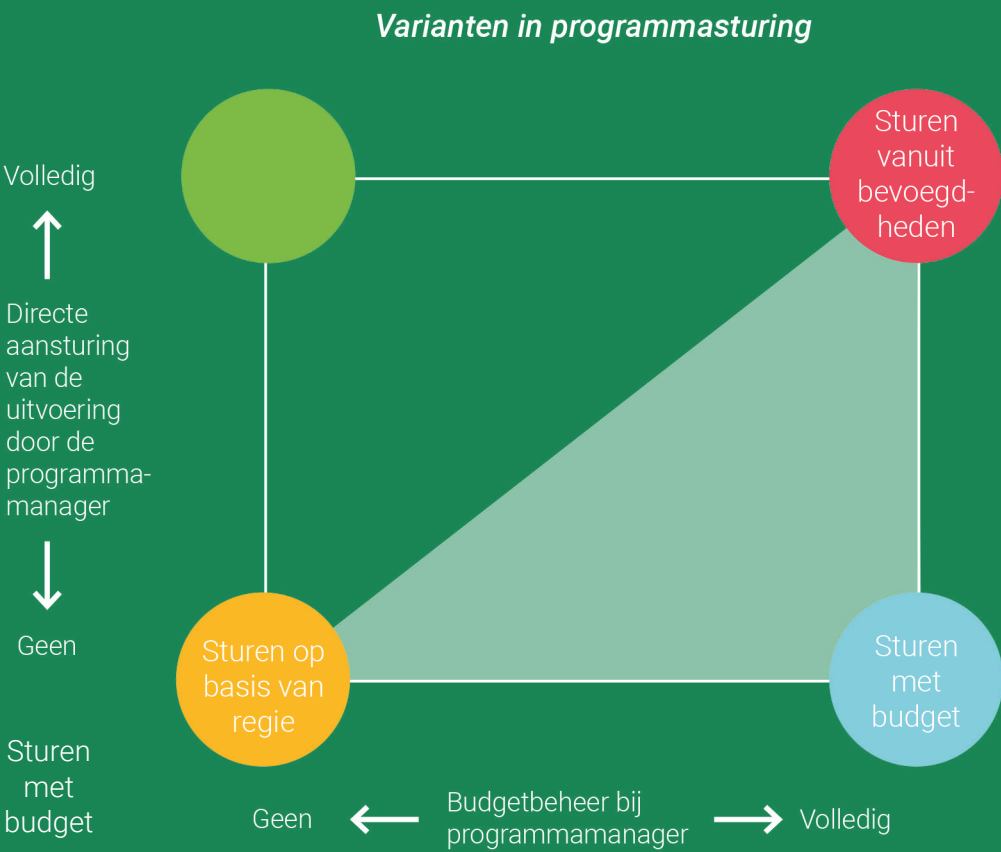
besturen. Aanvullend is er een organisatievorm nodig die aansluit bij de organisatiecultuur en de aard van het programma.

Sturen op basis van regie
Aansluitend bij de aard van de bestuurlijke samenwerking zonder formele entiteit maar gebaseerd op commitment aan de ambitie en wederzijds vertrouwen, en rechtdoend aan de vele betrokken organisaties met verschillende verantwoordelijkheden en bevoegdheden, is de programmasturing gericht op regievoering. Dat betekent dat de programmaorganisatie geen formele bevoegdheden en enkel beperkte middelen heeft voor de programmaorganisatie. Projecten en inspanningen worden ondergebracht bij de afzonderlijke organisaties. Zij zijn verantwoordelijk voor het budget en capaciteit en treden op als opdrachtgever voor projecten en inspanningen.

In deze organisatievorm is het de programmamanager die in samenwerking met de landschapstafel BPL de gestelde programmadoelen moet zien te bereiken op basis van regievorming: sturing zonder macht (zie figuur ‘varianten van programmasturing’). De programmamanager is de regisseur ten aanzien van de inhoud en moet in die rol vooral op basis van persoonlijkheid, vertrouwen en overtuigingskracht samen met de landschapstafel succesvol invulling geven aan de programmadoelen. De regisserende rol is niet vrijblijvend: de programmamanager is en blijft verantwoordelijk voor de realisatie van de doelen, maar heeft geen formele machtsmiddelen om de uitvoering te sturen. De programmamanager kan echter alleen succesvol werken aan doelrealisatie in samenwerking met alle betrokken partijen aan de landschapstafel. Hiervoor is een heldere programmaorganisatie nodig waar rollen aan de verschillende deelnemers toebedeeld zijn (zie paragraaf 3.5).

Varianten voor programmasturing

- 1. Sturen op basis van regie**
De programmamanager heeft formele bevoegdheden noch budget en stuurt daardoor zonder macht op vooral de inhoud van het programma
- 2. Sturen met budget**
De programmamanager heeft geen formele bevoegdheden maar wel budgetverantwoordelijkheid. Met het programmabudget worden projecten en inspanningen uitgevoerd waarbij de programmamanager opdrachtgever is en doelen en uitvoeringskaders verstrekt (vastgelegd in projectcontracten) aan de projectuitvoerder.
- 3. Sturen vanuit bevoegdheden**
De programmamanager heeft volledige bevoegdheden en middelen en is integraal verantwoordelijk voor de inhoud van het programma én de uitvoering van projecten en inspanningen.

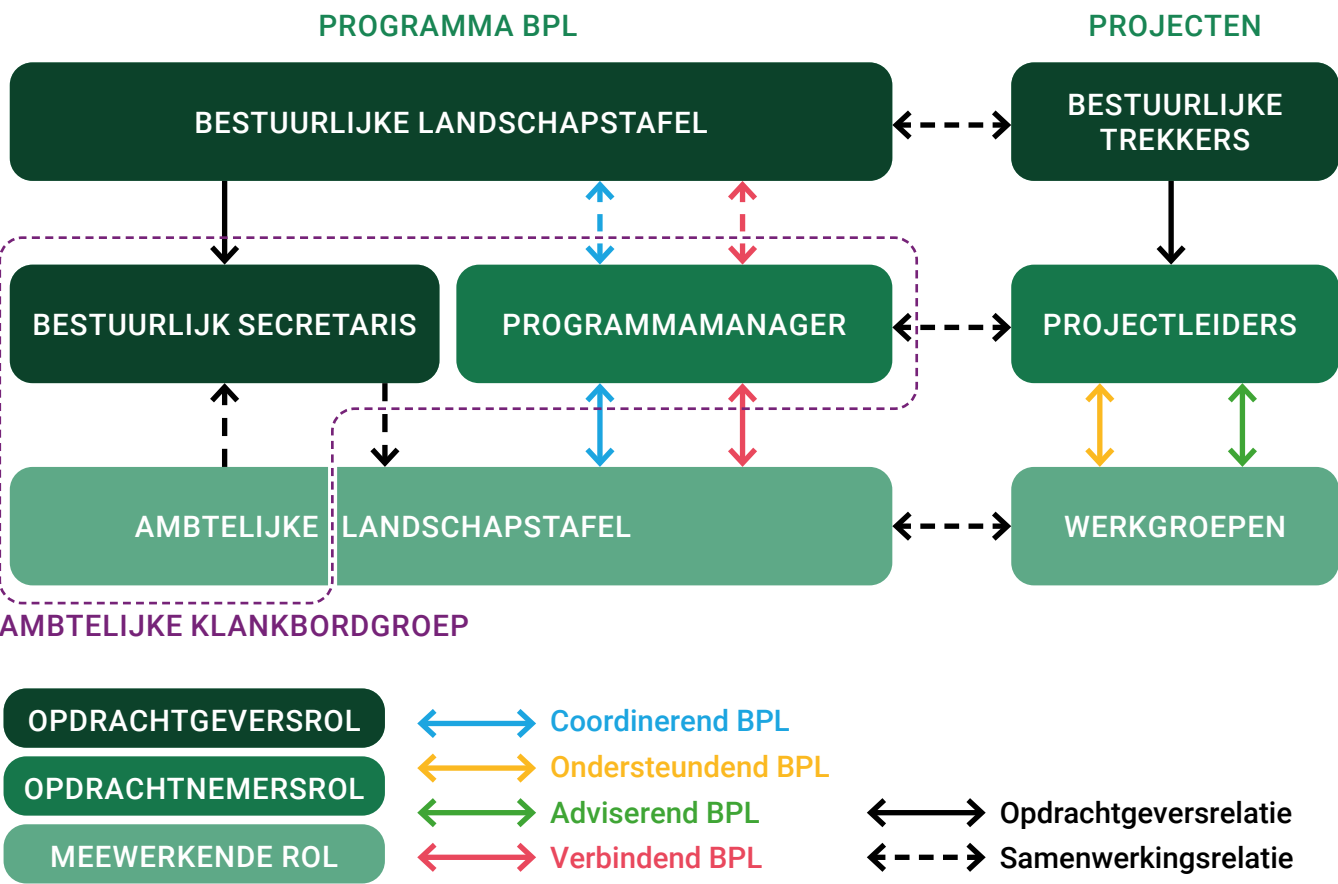
Varianten in programmasturing. Bron: Programmatisch Creeren, Bos, Van Loon & Licht

3.5 Programmaorganisatie

De programmaorganisatie BPL Midden-Delfland is een tijdelijke en flexibele organisatie, opgezet ten behoeve van de coördinatie, aansturing en bewaking van een samenhangend geheel van projecten en inspanningen in het kader van het Uitvoeringsprogramma BPL. Om de programmaorganisatie succesvol te laten verlopen is het cruciaal om een helder onderscheid te maken in:

- de opdrachtgever en opdrachtnemer van het programma;
- de opdrachtgever en opdrachtnemer van de projecten en inspanningen.

In onderstaande schema is de programmaorganisatie schematisch weergegeven en vervolgens toegelicht.

Schematische weergave programmaorganisatie waarbij de rollen van de landschapstafel BPL belegd zijn.

Programma: opdrachtgever en opdrachtnemer

De bestuurlijke landschapstafel BPL Midden-Delfland is de opdrachtgever van het programma. De bestuurlijk secretaris treedt op als gedelegeerd bestuurlijk opdrachtgever en stuurt vanuit die rol de programmamanager aan. De bestuurlijk secretaris wordt daarbij ondersteund door een kerngroep vanuit de ambtelijke landschapstafel (zie ambtelijke stuurgroep). De programmamanager voert de werkzaamheden uit in nauwe samenwerking met de deelnemers van de ambtelijke landschapstafel. Hij coördineert in nauwe samenwerking met de landschapstafel de programmawerkzaamheden en verbindt projectresultaten aan het programma (monitoren). Daarnaast wordt waar wenselijk vanuit de landschapstafel (in tijdelijke werkgroepen) ondersteuning geboden en advies gegeven aan projectleiders die vanuit hun staande organisaties invulling geven aan uitvoeringsprojecten en inspanningen.

Ambtelijke stuurgroep

Om het programma effectief te sturen kent de programmaorganisatie een ambtelijke stuurgroep. Deze stuurgroep geeft invulling aan het opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap van het Uitvoeringsprogramma. Hier worden de besluiten van de bestuurlijke landschapstafel omgezet in concrete opdrachten voor de programmamanager met afspraken over de aanpak, tijd, geld en kwaliteit. De programmamanager legt de (tussen)resultaten van de opdrachten ook weer terug in de stuurgroep ter bespreking. Na akkoord op de (tussen)resultaten door de stuurgroep vindt ambtelijke besluitvorming plaats aan de ambtelijke landschapstafel. Na ambtelijke besluitvorming volgt waar relevant bestuurlijke besluitvorming plaats aan de bestuurlijke landschapstafel.

De ambtelijke stuurgroep bewaakt tevens de voortgang van het programma. Het gaat hierbij onder meer om programmering en sturing van het programma, de mate van doelbereik, eventuele scopewijzigingen en de omgang met problemen of onverwachte situaties (issues en risico's). Waar nodig bereidt de stuurgroep besluiten voor rondom het programmamanagement en legt die voor aan de ambtelijk landschapstafel alvorens

deze waar relevant aan de bestuurlijke tafel worden voorgelegd.

De ambtelijke stuurgroep bestaat uit de bestuurssecretaris (als gedelegeerd opdrachtgever), de programmamanager (als opdrachtnemer van het programma) en een aantal vertegenwoordigers van de ambtelijke landschapstafel (kerngroep). Waar wenselijk nemen agendaleden (leden landschapstafel of gebiedspartners) deel aan de vergaderingen van de stuurgroep. De bestuurlijk secretaris fungeert als voorzitter van de ambtelijke stuurgroep en is tevens het eerste aanspreekpunt voor de programmamanager.

Bestuurlijke landschapstafel

In de bestuurlijke landschapstafel zijn alle deelnemende partijen vertegenwoordigd. De landschapstafel is een bestuurlijk netwerk zonder formele entiteit dat zich inzet voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma. Zij sturen het programma aan in hun rol als opdrachtgever van het Uitvoeringsprogramma mede in het licht van de BPL-ontwikkelopdracht: het borgen van ruimtelijke kwaliteit en aansluiting bij de stedelijke context.

De bestuurlijke landschapstafel wil dat de programmadoelen van het Uitvoeringsprogramma tot stand komen. Daartoe zet de landschapstafel binnen de scope van het programma en de rollen van de landschapstafel (coördineren, ondersteunen, adviseren en verbinden) opdrachten uit en daarbij behorende doelstellingen en het eindresultaten. Waar nodig stelt de landschapstafel financiële middelen vanuit de deelnemersgelden van de deelnemende overheden (provincie, gemeenten en hoogheemraadschap) beschikbaar aan de programmaorganisatie om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Deze middelen worden beheerd door de gemeente Midden-Delfland. Waar nodig en mogelijk wordt ook capaciteit geleverd voor de programmaorganisatie. De bestuurlijke landschapstafel is geen opdrachtgever van projecten: die zijn belegd bij de organisaties van de afzonderlijke deelnemers (projecteigenaren). De bestuurlijke tafel agendeert wel projecten die bijdragen aan de programmadoelen bij de afzonderlijke

deelnemers met het appel om deze project op te pakken. Indien een project worden opgepakt door één van de deelnemers (de projecteigenaar) wordt er vanuit de bestuurlijke landschapstafel een bestuurlijk trekker aangewezen. Deze trekker draagt zorg voor een goede wederzijdse informatievoorziening tussen het desbetreffende project en het Uitvoeringsprogramma. Waar nodig en gewenst zet de bestuurlijke tafel zich in bij (project)issues voor reflectie, agendering, signalering en lobby.

Bestuurlijk secretaris

De bestuurlijk secretaris (rol belegd bij de gemeente Midden-Delfland) is opdrachtgever van de programmamanager namens de bestuurlijke landschapstafel. Hij/zij zet opdrachten uit bij de programmamanager die gebaseerd zijn op de besluitvorming van de bestuurlijke landschapstafel. De bestuurlijk secretaris stuurt de programmamanager aan zodat programmaresultaten op tijd worden geleverd, binnen de scope van het programma met voldoende kwaliteit en binnen het beschikbare budget. Hij/zij wordt hierbij ondersteund door de kerngroep van de landschapstafel (zie ambtelijke stuurgroep). Op basis van genomen besluiten, stelt de bestuurlijk secretaris namens de bestuurlijke landschapstafel ook middelen beschikbaar aan de programmamanager en andere partijen om beoogde resultaten te bereiken.

De bestuurlijk secretaris draagt ook zorg voor voldoende en competente bezetting van de ambtelijke landschapstafel. Dit doet de bestuurlijk secretaris in samenspraak met de bestuurlijke landschapstafel en de programmamanager. Bij knelpunten in de bezetting komt de bestuurlijk secretaris tot heldere keuzes, in samenspraak met de bestuurlijke landschapstafel.

De bestuurssecretaris is van start tot einde van het programma het aanspreekpunt op bestuurlijk niveau en kan tussentijds operationele aanwijzingen geven aan de programmamanager en de ambtelijke landschapstafel.

Programmamanager

De programmamanager is opdrachtnemer van het programma en wordt aangestuurd door de

bestuurlijk secretaris. Hij/zij is als opdrachtnemer van start tot einde van het programma intern en extern het aanspreekpunt op ambtelijk niveau. De programmamanager is verantwoordelijk voor het behalen van het programmaresultaat (voortgang op programmadoelen) en daarmee ook verantwoordelijk voor een juiste opzet en het efficiënt functioneren van de programmaorganisatie. Dat betekent dat hij/zij invulling geeft aan de vier rollen van de landschapstafel: 1) het coördineren van de programmawerkzaamheden 2) het bieden van ondersteuning aan de projectleider bij de opstartfase van projecten 3) het leveren van advies gedurende de uitvoering van projecten en 4) het verbinden van projectresultaten aan het programma (monitoring). Dit alles doet de programmamanager niet alleen. Hij/zij haakt de ambtelijke landschapstafel aan en draagt zorg dat de deelnemers aan de landschapstafel actief meewerken al dan niet in tijdelijke werkgroepen aan de programmawerkzaamheden.

Ambtelijke landschapstafel

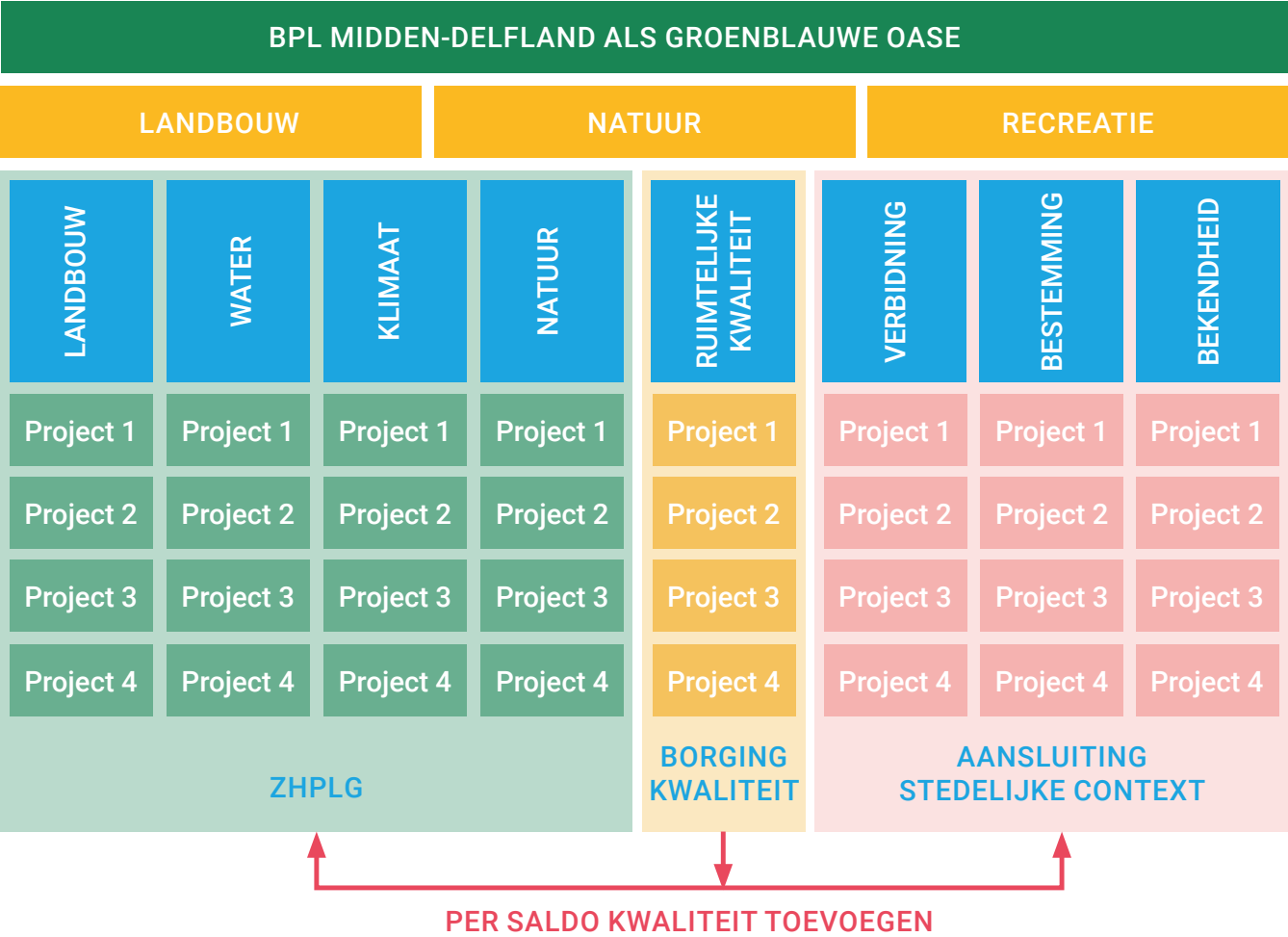
In de ambtelijke landschapstafel zijn alle deelnemende partijen op ambtelijk niveau vertegenwoordigd. De deelnemers aan de ambtelijke landschapstafel werken in wisselende samenstellingen afhankelijk van de werkzaamheden actief mee aan de programmawerkzaamheden. In nauwe samenspraak met de programmamanager dragen zij bij aan de invulling de vier rollen van de landschapstafel BPL: coördineren, ondersteunen, adviseren en verbinden. Alle (tussen)resultaten en besluiten over de inhoud of het management van het programma worden aan de ambtelijke landschapstafel voorgelegd ter bespreking en besluitvorming alvorens deze aan de bestuurlijke landschapstafel worden voorgelegd. De afzonderlijke deelnemers aan de landschapstafel voorzien hun eigen bestuurders van advies rondom inhoud en management van het Uitvoeringsprogramma waar nodig.

Om effectief te werken kent de ambtelijke landschapstafel een kerngroep. In deze kerngroep zijn een beperkt aantal deelnemers vanuit de landschapstafel vertegenwoordigd. De kerngroep ondersteunt de bestuurlijke secretaris in zijn opdrachtgevende rol (zie ambtelijke stuurgroep).

Projecten van deelnemers: opdrachtgever en opdrachtnemer

Het opstarten, uitvoeren en afronden van projecten valt niet onder de verantwoordelijkheid van de landschapstafel. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt volledig bij de afzonderlijke projecteigenaren (overheden, terreinbeheerders en andere gebiedspartijen). Zij voeren zelf de regie van a tot z over hun projecten en kennen zelf middelen en financiering toe aan de projecten. De projecteigenaren wijzen twee aanspreekpunten aan voor de landschapstafel: op bestuurlijk niveau een ‘bestuurlijk trekker’ en op ambtelijk niveau een projectleider. Deze aanspreekpunten hebben primair een informerende rol naar de landschapstafel over de voortgang van desbetreffende projecten. Aanvullend kunnen zij ook een beroep doen op de ondersteunende en adviserende rol van de landschapstafel en deelnemende partijen. Afhankelijk van de aard

en omvang van het verzoek loopt dit direct via de deelnemers of via de programmamanager of via een in te stellen tijdelijke werkgroep vanuit de landschapstafel (bijvoorbeeld ondersteunende kerngroep of adviserende klankbordgroep). In het licht van ondersteuning bij het organiseren van projecten, zet de (bestuurlijke) landschapstafel zich ook in voor het agenderen van kansen en risico’s en het lobbyen voor het verkrijgen van financiële middelen en voldoende personele capaciteit.

Schematische weergave van de doelenboom waarbij de samenhang tussen de BPL-ontwikkelopdracht enerzijds en de transitieopgaven voor het landelijkgebied (ZHPLG) is weergegeven

3.6 Prioriteitstelling projecten

Het Rijk heeft in 2024 het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) stopgezet en het Transitiefonds ingetrokken. De provincie Zuid-Holland blijft desondanks de ambitie houden te werken aan een leefbaar en vitaal platteland. De opgaven en uitdagingen zijn niet verdwenen. De doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat blijven overeind. De land- en tuinbouw moet veerkrachtig genoeg zijn om nu en in de toekomst bij te dragen aan deze doelen. De kwaliteit van de natuur staat door verschillende factoren zoals stikstofemissies onder druk en de rek is uit het watersysteem.

De wettelijke taken, bestuurlijke afspraken en ambities en daarbij behorende verantwoordelijkheden van de provincie zijn met het wegvallen van het NPLG en het transitiefonds niet veranderd. De mogelijkheden om, naast uitvoering van het maatregelenpakket ZHPLG, tempo te blijven maken zijn wél fors beperkt. Tegelijkertijd wordt veel van de agrarische sector gevraagd om bij te dragen aan de opgaven. De provincie zet zich in om samen met de gebiedspartners verder inzichtelijk te maken wat mogelijk is tegen welke randvoorwaarden.

De provincie Zuid-Holland heeft daarom ook de Landschapstafel BPL Midden-Delfland gevraagd om een zogenaamd ‘gebiedsplan’ op te stellen. In dit gebiedsplan worden, in het kader van het ‘Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied’ (ZHPLG), de opgaven en doelen ten aanzien van water, landbouw, stikstof, natuur en klimaat integraal opgepakt. Dit herijkt Uitvoeringsprogramma 2025-2030 geeft integraal invulling aan het door de provincie gevraagde gebiedsplan. Het Uitvoeringsprogramma sluit met doelsturing aan op de beoogde opzet van het gebiedsplan. Tevens sluit het Uitvoeringsprogramma aan op de beoogde inhoud van het gebiedsplan: opgaven en doelen voor water, landbouw, natuur en klimaat.

De herijking van het Uitvoeringsprogramma BPL als gebiedsplan heeft als bijkomend voordeel dat er zodoende maar één strategisch én uitvoeringsgericht sturings- en handelingskader van toepassing is voor het BPL Midden-Delfland.

De herijking van het Uitvoeringsprogramma 2023 betreft primair een aanscherping van de vier programmadoelen die gericht zijn op water, landbouw, natuur en klimaat. Belangrijk onderdeel van die aanscherping betreft het toevoegen en aanscherpen van enkele operationele doelen (zie hoofdstuk 4). Aan deze operationele doelen zijn heldere (en veelal kwantitatieve) begin- en eindwaarden (voor 2030) vastgesteld. Dit maakt het mogelijk om scherp invulling te geven aan doelsturing: welke acties, maatregelen en projecten geven invulling om van A (beginwaarde) naar B (eindwaarde) te komen? Dit zal leiden tot een lijst met bestaande, aangescherpte en nieuwe acties en projecten. Bij al deze projecten zal de Landschapstafel BPL aangeven a) wat gebiedspartijen zelf kunnen doen, b) waarvoor enige hulp en/of financiering van de provincie nodig is en c) welke ingrijpende, complexe of dure maatregelen nodig zijn voor de opgaven en het toekomstperspectief van het gebied.

In het Uitvoeringsprogramma zijn meerdere projecten opgenomen die bijdragen aan de ZHPLG doelen. De landschapstafel zal dan ook actief projecten agenderen in het ZHPLG gebiedsproces mede met het oog op financieringsmogelijkheden en ambtelijke capaciteit. Het gaat met name om projecten die vallen onder de programmadoelen:

- Stimuleren duurzame landbouw
- Verbeteren waterkwaliteit
- Verhogen klimaatbestendigheid
- Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken

Relatie Uitvoeringsprogramma met NPLG en Ruimtelijke Puzzel

Het Uitvoeringsprogramma BPL is gebaseerd op acht na te streven doelen die invulling geven aan de gezamenlijke ambitie van de landschapstafel BPL: BPL Midden-Delfland als groenblauwe oase met landbouw, natuur en recreatie. Om deze doelen te verwezenlijken zijn uitvoeringsprojecten en inspanningen gedefinieerd. De uitdaging is om de komende jaren de projecten en inspanningen daadwerkelijk uit te voeren. Met het oog op die uitvoering zijn er twee grote landelijke opgaven die op provinciaal niveau gebiedsgericht worden uitgewerkt: het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de ‘Ruimtelijke Puzzel’, waarin het principe ‘Water en Bodem Sturend’ integraal is opgenomen. Beide opgaven bieden kansen om projecten voor BPL op te starten en (mede) te financieren.

Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

Het Rijk heeft met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) het initiatief genomen voor een brede aanpak gericht op noodzakelijke veranderingen in het landelijk gebied en daarbij horende nationale programma’s. Het Rijk legt vanuit nationale programma’s structurerende en richtinggevende keuzes voor nationale doelen vast en geeft deze taakstellend aan de provincie mee. Hoewel het Rijk in zomer 2024 het NPLG heeft stopgezet en het Transitiefonds heeft ingetrokken, heeft de provincie aangegeven door te willen gaan, samen met de partners, met de gebiedsgerichte uitwerking en samenwerking binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied.

LVVN heeft nog wel een eerste tranche beschikbaar gesteld voor uitvoering van het NPLG, het zogenaamde Maatregelenpakket. Ruim 2 miljoen euro is toegekend aan projecten in het BPL (vitaliseren bossen en aanleg van natuurvriendelijke oevers).

Herijking Uitvoeringsprogramma (tot gebiedsplan ZHPLG)

De provincie Zuid-Holland heeft het BPL gevraagd om in 2025 een zogenaamd Gebiedsplan op te stellen. Dit Gebiedsplan geeft handvaten om zelf in het gebied aan de slag te gaan en om samen met de provincie te zoeken naar instrumenten en financiering voor de onderdelen, die het BPL niet alleen kan uitvoeren. In het BPL wordt het Gebiedsplan opgesteld door een herijking van het al bestaande Uitvoeringsprogramma BPL Midden-Delfland. De herijking is primair gericht op een actualisatie van de programmadoelen natuur, water, klimaat en landbouw. Hiervoor zijn onderstaande werkafspraken gemaakt.

- De scope volgt de begrenzing van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Voor de gebieden hierbuiten moeten aparte afspraken met de provincie worden gemaakt.
- Provincie en gebiedspartners maken één gezamenlijk gebiedsplan BPL Midden-Delfland voor de doelen landbouw, water, klimaat en natuur. Dit doen we door een actualisatie van de Uitvoeringsprogramma in samenhang met de andere doelen van het BPL-MD.
- De provincie heeft de wettelijke doelen, bestuurlijke afspraken en ambities van het ZHPLG voor het BPL bepaald. Dit geeft richting aan de operationele doelen in het Gebiedsplan voor het BPL.
- Een BPL-kernteam stelt het Gebiedsplan op door herijking van het Uitvoeringsprogramma BPL in nauwe samenwerking met de werkgroep ZHPLG en in afstemming met de ambtelijke landschapstafel BPL.
- De bestuurlijke landschapstafel BPL-MD is het bestuurlijke platform dat gevraagd wordt in te stemmen met het Gebiedsplan.

- Aan alle deelnemers aan de bestuurlijke landschapstafel wordt gevraagd om in hun eigen bestuur of eigen college het Gebiedsplan te onderschrijven.
- Na onderschrijving door alle deelnemers zal de bestuurlijke landschapstafel BPL het Gebiedsplan aanbieden aan de provincie Zuid-Holland.
- Daarnaast werkt de provincie via andere lijnen aan de problematiek van de PAS-melders en ‘interimmers’ in dit gebied en aan de uitvoering van de laatste stukken NNN.

Ruimtelijke Koers/ Ruimtelijke Puzzel Fysieke Leefomgeving

Met het Ruimtelijk Voorstel “Ruimtelijke koers voor Zuid-Holland” (2024) presenteert de provincie Zuid-Holland een nieuwe koers voor de toekomstige verdeling van de ruimte in onze provincie. In deze koers staat onder andere dat het water- en bodemsysteem meer sturend moet zijn in ruimtelijke keuzes. De Ruimtelijke Koers moet leiden tot herzieningen van het Omgevingsbeleid enerzijds en tot voorstellen voor gebiedsgerichte aanpakken.

Het is voor GS helder dat voor het halen van doelen concreter dan nu richting moet worden gegeven met beleidskeuzes in het Omgevingsbeleid. Kaders zijn nodig om een gebiedsaanpak van onderop ook daadwerkelijk bij te laten dragen aan de integrale opgaven. Daarom gaan GS alternatieven verkennen gericht op vijf onderwerpen uit de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Omgevingseffectrapport (OER) herziening Omgevingsbeleid 2025, deze onderwerpen staan hieronder opgesomd. Ook geeft de provincie concreet invulling aan het beleidsthema landbouw met een landbouwkoers.

- Verhogen grondwaterstand veenweiden
- Kaderrichtlijn Water (KRW)
- Boerenlandvogels
- Drukfactoren Natura 2000-gebieden
- Emissieplafond ammoniak

De OER vormt de beredeneerde onderbouwing voor de bestuurlijke besluitvorming. In de uitwerking van de alternatieven wordt de maximale reikwijdte verkend. Dus alternatieven die ver en minder ver gaan.

Samenhangende aanpak Stikstof en Economie

De natuur heeft te lijden onder een te grote stikstof neerslag, waardoor de kwaliteit niet voldoende is. Om dit tegen te gaan heeft het Rijk wettelijke doelen voor de verlaging van de stikstof uitstoot vastgelegd.

Zo lang de totale stikstofuitstoot niet is verlaagd, kunnen er geen natuurvergunningen afgegeven worden, PAS melders en Interimmers niet gelegaliseerd worden en liggen ontwikkelingen stil - de ontwikkelingen om de landbouw te verduurzamen, maar ook bv woningbouw. Om op dit vlak binnen de provincie voortgang te krijgen, heeft PZH de Samenhangende Aanpak Stikstof en Economie (SANE) opgesteld. Deze aanpak ziet vooral op onderzoek om de provincie uit de impasse te krijgen en bevat grotendeels dezelfde onderwerpen, die onder de OER worden beoordeeld.

4. Operationele doelen

- 4.1 Overzicht projecten
- 4.2 Doelbereik projecten
- 4.3 Stimuleren duurzame landbouw
- 4.4 Verbeteren waterkwaliteit
- 4.5 Verhogen klimaatbestendigheid
- 4.6 Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken
- 4.7 Realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen
- 4.8 Accomoderen recreatievraag met respect voor het landschap

Het succes van het Uitvoeringsprogramma hangt in belangrijke mate af van de effectiviteit van de projecten en inspanningen die opgepakt en uitgevoerd worden in de komende jaren. Effectief zijn die projecten in inspanningen die maximaal bijdragen aan één of meerdere programmadoelen. Om het doelbereik inzichtelijk te maken zijn de lange termijn programmadoelen nader uitgewerkt in operationele doelen voor de korte en middellange termijn. Deze operationele doelen bieden houvast om met projecten en inspanningen invulling te geven aan de doelen (zie onderstaande doelenboom met operationele doelen. Gaande de uitvoering van het programma is het mogelijk om nieuwe operationele doelen toe te voegen aan de programmadoelen (herprogrammering). Hierop kunnen vervolgens nieuwe projecten en inspanningen worden geformuleerd.

De lange termijn programmadoelen zijn uitgewerkt naar operationele doelen voor de middellange en korte termijn. De projecten zijn gericht op invulling van deze operationele doelen en dragen zodoende bij aan de programmadoelen van het Uitvoeringsprogramma.

(bron: Rene Koster)

Herijking ZHPLG: provinciale opgaven vertaald naar operationele doelen voor het BPL

De provincie Zuid-Holland heeft aan de landschapstafel gevraagd om provinciale opgaven op het gebied van natuur, klimaat, natuur en landbouw op te pakken binnen het plangebied van het BPL. Het betreffen opgaven waaraan wettelijke doelen, bestuurlijke afspraken en beleidsambities aan ten grondslag liggen. De landschapstafel heeft gehoor gegeven aan de oproep van de provincie om die opgaven op te pakken. De provinciale opgaven zijn daartoe vertaald naar operationele doelen. Met deze doelgerichte aanpak sluit de landschapstafel niet alleen aan bij de doelgerichte aanpak van het ZHPLG maar ook bij de opzet van het Uitvoeringsprogramma BPL.

Daarmee hoeft de landschapstafel BPL niet een separaat Gebiedsplan op te stellen maar kan het volstaan met een herijking van het vigerende Uitvoeringsprogramma BPL. De kern van de herijking betreft het formuleren en waar mogelijk en waar relevant het kwantificeren van nieuwe operationele doelen die invulling geven aan de provinciale opgaven. De nieuwe operationele doelen zijn toegevoegd aan de bestaande programmadoelen. In onderstaande doelenboom zijn de nieuwe en aangescherpte operationele doelen weergegeven. landschapstafel BPL.

Indicatoren

Om het doelbereik van projecten nader te kunnen bepalen is het wenselijk om indicatoren te koppelen aan de operationele doelen. Om het doelbereik te kunnen bepalen is het veelal gewenst om een beginwaarde (de huidige situatie of de 0-situatie) te formuleren een eindwaarde (het beoogde doel). Zodoende is het mogelijk om het doelbereik van projecten te meten. Op basis van periodieke metingen kan de voortgang op doelbereik in beeld worden gebracht.

Voor de nieuwe operationele doelen zoals geformuleerd in het kader van de ZHPLG opgaven is waar mogelijk en relevant dan ook een begin- en eindwaarde geformuleerd. Zoveel mogelijk zijn hierbij de streefwaarden voor 2030 gebruikt. Voor de Kaderrichtlijn Water is het streven 2027. Voor een aantal doelen is dit een tussendoel en bestaat er voor 2040 of 2050 een ambitieuzer doel. Het inrichten van een meetprogramma wordt in nader overleg met de provincie en de landschapstafel ingericht.

In de navolgende paragrafen zijn de operationele doelen geformuleerd en nader omschreven per programmadoel. Hierbij is expliciet aangegeven wanneer de operationele doelen invulling geven aan de ZHPLG opgaven.

Grutto (bron: Gemeente Midden-Delfland)

4.1 Stimuleren duurzame landbouw

In deze paragraaf zijn voor het programmadoel ‘stimuleren duurzame landbouw’ de doelen voor de middellange en korte termijn opgenomen: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten die invulling geven aan de operationele doelen.

Overzicht operationele doelen

We zetten in op het behoud en versterking van een toekomstbestendig open landschap met de koe en de grutto in de wei. Een duurzame landbouw is daarbij de drager van het unieke oer-Hollandse polderlandschap. Het borgen van de continuïteit van melkveebedrijven is hierbij van uiterst belang. Als we niets doen, zijn er op termijn te weinig boeren om het Midden-Delfland gebied in stand te houden. Daarom zetten we in op de onderstaande operationele doelen.

Bijdragen aan de ZHPLG doel

De operationele doelen voor het stimuleren van een duurzame landbouw zetten in op de volgende ZHPLG doel:

- Emissiereductieopgave broeikadgassen voor de veehouderij en akkerbouw van 5 megaton CO₂- equivalent (2030 / landelijk), van deze reductieopgave is 3,12 megaton CO₂- equivalent (2030 / landelijk) specifiek gericht op de reductie van methaan.
- Vastlegging in (minerale) landbouwbodems van 0,5 megaton CO₂-equivalent (2030)
- Reductieopgave ammoniak 2,5 kton reductie NH₃ tov referentiejaar 2020 (2030/landelijk)

Om een economisch duurzame landbouw te behouden zullen de overheden 1) afspraken moeten maken over de rol van agrariërs bij realisatie en beheer en 2) voor de lange termijn (20 jaar) financiering beschikbaar stellen voor het leveren van publieke (groenblauwe en landschap) diensten en 3) meer (beleids)ruimte bieden voor het realiseren van nevenactiviteiten om extra inkomsten te genereren.

Operationeel doel	Omschrijving	Uitwerking
Stikstofreductie	Verlagen stikstofuitstoot door de landbouw naar gemiddeld 40 kg NH ₃ kg/ ha/Jr in 2030. Opgenomen als KPI in het kringloopcertificaat.	ZHPLG doelverder uitgewerkt in par. 4.1.1
Catalogus groenblauwe diensten BPL	We maken een product- en dienstencatalogus waarin we helder uiteenzetten welke diensten en producten agrariërs kunnen leveren in het landschapsbeheer.	Gewenst met oog op verdienvermogen. Uitgewerkt in par. 4.1.2
Planologische ruimte voor verdienmodellen	Meer dan (uniforme) planologische ruimte voor verdienmodellen met oog voor borging ruimtelijke kwaliteit en open landschap.	Gewenst met oog op verdienvermogen. Uitgewerkt in par. 4.1.3
Korte ketens	We zetten in op het stimuleren en faciliteren van de professionalisering van korte ketens in het BPL.	Gewenst met oog op verdienvermogen. Uitgewerkt in par. 4.1.3
Verhogen bodemkwaliteit	Een goede bodemkwaliteit houdt vocht en nutriënten goed vast en heeft een goede draagkracht. Verdiepingsgroep onder Programma Duurzaam Boer Blijven .	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.1.5
100% deelname aan kringloplandbouw	We zetten in op 100% deelname aan natuur- en landschapsinclusieve kringloplandbouw in BPL Midden-Delfland.	Niet nader uitgewerkt, opgenomen in operationeel doel stikstofreductie
Zuivelfabriek en distributiecentrum voor steekproducten	We zetten in op een lokale zuivelfabriek en distributiepunt BPL Midden-Delfland.	Niet nader uitgewerkt, opgenomen in korte ketens
Programma ‘Duurzaam boer blijven’	We faciliteren de gemeenschap ‘duurzaam boer blijven’ voor het delen en uitdragen van kennis met minimaal vier bijeenkomsten per jaar	Niet nader uitgewerkt; opgenomen in 4.1.1, 4.1.5, 4.3.1, 4.4.1 en 4.4.2

4.1.1 Verlagen stikstofuitstoot landbouw

Voor het verlagen van de stikstofuitstoot door de landbouw zijn de onderstaande begin- en eindwaarden vastgesteld. De eindwaarde is conform het ZHPLG-doel verlaging van de stikstofemissie door de landbouw naar maximaal 40 kg/ha/jaar in 2030. De eindwaarde is ook opgenomen in het vernieuwde (2025) certificaat Kringlooplandbouw waarbij de KPI categorie ‘best’ voor stikstofemissie is vastgesteld op 40 kg/ha/jr.

Beginwaarde	Eindwaarde
45 kg/ha/jaar (Bij de deelnemers aan DBB, 2024)	40kg/ha/jaar (alle veehouders in MD, 2030)

Toelichting

Met de kringlooplandbouw in het BPL is de afgelopen vijftien jaar al een aanzienlijke stikstofreductie bereikt. Bij de boeren die deelnemen aan het programma Duurzaam Boer Blijven is de gemiddelde uitstoot in 2024 vastgesteld op 45 kg/ha/jaar. De agrariërs hebben de Kritische Prestatie Indicator (KPI) voor stikstofemissie in het Kringloopcertificaat aangescherpt. Dit is tevens onderdeel van het agrarisch bod aan de provincie. Het streven binnen het programma Duurzaam Boer Blijven is dat alle deelnemers de kwalificatie ‘best’ gaan halen in het Kringloopcertificaat. Dit is een reductie naar 40 NH3 kg/ha/jaar voor 2030. Dat ligt in lijn met de ZHPLG-doelstelling.

Hoogheemraadschap Delfland heeft een aanvraag gedaan voor impuls gelden van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer voor een adviestraject voor boeren voor het optimaliseren van de stikstofkringloop. De provincie Zuid-Holland (PZH) ontwikkelt, in samenwerking met Boerenverstand, een prototype stoffenbalans. Dit prototype is onderdeel van een aanpak waarin de provincie de monitoring en rapportage van emissiereducties op gebiedsniveau op orde brengt. Het zichtbaar maken en aantonen van behaalde emissiereducties gaat de komende jaren essentieel zijn in de aanpak rond de stikstofproblematiek. Het prototype is klaar om te testen. Met het programma Duurzaam Boer Blijven is in Midden-Delfland al 15 jaar op uniforme wijze data verzameld. De beschikbaarheid van deze data van nagenoeg alle bedrijven in

dit gebied maakt Midden-Delfland een ideaal gebied om de stoffenbalans geanonimiseerd te testen in de praktijk. Dit moet uiteindelijk leiden tot het borgen van de status van de KPI’s in het Kringloopcertificaat. Nog niet alle agrariërs participeren in het Programma Duurzaam Boer Blijven. Naast de voorzetting van het huidige programma is inzet nodig om de melkveetelers, die nog niet participeren, te motiveren mee te doen. Het programma is al bezig om de doelgroep uit te breiden naar de overige veetelers (vleesvee, jongvee).

Voorwaarden

- Bonus voor KPI bereik of KPI’s opnemen in nieuwe pakketten agrarisch natuurbeheer.
- Het oplossen van de juridische problematiek rond PAS, interimmers en andere knelgevallen is noodzakelijk om boeren de benodigde investeringsruimte (banklening) te verschaffen om te investeren in verduurzaming.

4.1.2 Opstellen Catalogus GroenBlauwe Diensten MD

Om de ecologische veerkracht van landbouwsystemen te vergroten en natuur en landschap centraal te stellen in de bedrijfsvoering gaan overheden zich inzetten om de mogelijkheden uit te breiden om financieel bij te dragen door het belonen van landschapsbeheer en ecosysteemdiensten door agrariërs. In aansluiting op de regeling onder het Groenfonds Midden-Delfland gebruiken we de instrumentenkoffer ontwikkeld door Bij12 (zie Catalogus Groenblauwe Diensten - BIJ12) om een Catalogus GroenBlauwe Diensten op te stellen en zetten in op (aanvullende) fondswerving voor deze GroenBlauwe Diensten.

Eindproduct
BPL-catalogus GroenBlauwe diensten inclusief fondswerving

Voorwaarden

- Aanvullend op pakketten onder Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer en Groenfonds Midden-Delfland.
- Uitzicht op langjarige financiering van groenblauwe diensten is nodig.

4.1.3 Planologische ruimte voor verdienmodellen onderzoeken

Met het oog op het verdienvermogen van agrariërs is het gewenst om ruimte te bieden voor nevenfuncties en aanvullende activiteiten naast de primaire productie op het bedrijf. Zo kan de landbouw een verbinding maken met andere maatschappelijke behoeften zoals zorg, recreatie, voedselzekerheid, energieopwekking en leefbaarheid van het platteland. Hiervoor is het nodig om:

- Onnodig beperkende regels voor het toevoegen van bouwwerken of nevenactiviteiten op eigen boerenerven te vermijden;
- De ruimtelijke kwaliteit en het open landschap van het BPL te borgen;
- Een zo veel als mogelijk gelijk speelveld te hebben voor het gehele buitengebied van het BPL.

Daarom wordt ingezet op een beleidsadvies aan alle deelnemende gemeenten om hieraan invulling te geven.

Eindproduct
BPL-advies RO afwegingskader, voorbeeldregels en maatwerkprocedure in RO

Toelichting

Er is geen uniform ruimtelijk beleid in het BPL rond het toevoegen van functies of bouwwerken op het erf om nevenactiviteiten te kunnen ontwikkelen voor verdienmodellen van agrariërs (zoals herbestemmen stallen, bouwen kleine windturbines, toevoegen van bouwwerken) met oog voor borging van de ruimtelijke kwaliteit van het open landschap. Om een meer uniform beleid voor het gehele buitengebied van het BPL met (meer) planologische ruimte voor agrariërs te bieden, is het gewenst dat de negen deelnemende gemeenten hun beleid op elkaar afstemmen. Dit vraagt om een intensief traject met de negen aan het BPL-deelnemende gemeenten waarbij het huidige beleid (omgevingsplannen en -planregels) wordt vergeleken en vervolgens voor het buitengebied van het BPL wordt afgestemd tot één uniform beleid: wat kan wel, wat kan niet en onder welke voorwaarden. Voordeel is dat er een gelijk speelveld ontstaat voor alle agrariërs in het BPL-buitengebied en dat het verdienvermogen en daarmee de toekomstbestendigheid van de agrarische sector in het BPL wordt versterkt.

Elke gemeente blijft hierin de eigen afweging maken, maar zij onderzoeken gezamenlijk hoe tot meer uniform ruimtelijk beleid voor het BPL te komen:

- Probleemanalyse: waar lopen agrariërs tegen aan bij nevenactiviteiten?
- Formuleren randvoorwaarden: binnen welke randvoorwaarden kunnen extra functies of bouwwerken toestemming krijgen?
- Opstellen BPL-advies aan gemeenten: afwegingskader, voorbeeldregels en maatwerk in RO.

4.1.4 Stimuleren korte ketens

We zetten in op het stimuleren en faciliteren van de professionalisering van korte ketens in het BPL.

Eindproduct
Professionele korte ketens marketing

Toelichting

Korte ketens spelen in op de groeiende vraag van stedelijke inwoners naar lokaal, gezond en eerlijk voedsel, en bieden tegelijkertijd perspectief voor boeren die duurzaam willen produceren tegen een eerlijke prijs. Door voedselproductie en consumptie regionaal te organiseren, ontstaat een voedselsysteem dat bijdraagt aan klimaatdoelen (verlaging vervoersafstanden), gezondheid, landschapsbeheer en sociale cohesie. Midden-Delfland, met zijn karakteristieke open veenweidelandschap en sterke landbouwstructuur omringt door steden, vormt een natuurlijke schakel in dat systeem.

Verbinding, afstemming en samenwerking tussen producentencoöperaties zoals Heerlijk van Dichtbij met Delflandse Kaasmeesters en Delflandshof, stedelijke programma’s zoals Rotterdam de Boer op!, overheden zoals de gemeente Delft, en netwerken als Voedsel Verbindt moet uiteindelijk leiden tot een professioneel netwerk met korte ketens.

Gemeente Midden-Delfland heeft subsidie aangevraagd bij de provincie Zuid-Holland om een ‘anjager’ in te huren om te werken aan het uitbreiden van het netwerk, het ontwikkelen van het organisatiemodel en dit duurzaam te verankeren.

4.1.5 Verhogen bodemkwaliteit

Een goede kwaliteit bodem houdt vocht en nutriënten goed vast, heeft een goede draagkracht. Dit draagt bij aan de ecologische en chemische kwaliteit van bodem en water. Dit is onderdeel van het programma Duurzaam Boer Blijven in de vorm van twee projecten Bodem als Basis en Agricycling.

Beginwaarde	Eindwaarde
--	--

Toelichting

Binnen het programma Duurzaam Boer Blijven is een verdiepingsgroep Bodem als basis actief. Agrariërs worden door kennisuitwisseling en informatie gestimuleerd om de bodemkwaliteit te verhogen. De provincie heeft geld beschikbaar gesteld om Bodem als basis in de hele provincie te ondersteunen. Hoogheemraadschap van Delfland heeft aanvullende subsidie aangevraagd voor bodem als basis via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Hiermee kan coaching van individuele boeren gefinancierd worden.

Een manier het vermogen van de grond te verhogen om water en nutriënten vast te houden is door het toevoegen van organische stof door toepassing van compost. Agrariërs kunnen zelf compost maken uit maaisel dat niet geschikt is voor veevoer. Dit wordt ‘agricyding’ genoemd. Om op een effectieve en kosten reducerende wijze agricycling toe te passen is een zware machine nodig om de compost regelmatig te keren. Eén machine volstaat voor heel BPL MD, zelfs als alle agrariërs gaan deelnemen. Ondersteuning bij het opstarten van een coöperatie is opgenomen in het project agricycling, de aanschaf van deze machine nog niet.

4.1.6 Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendeert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Vervolg Kringloopbouw (KPI)	Duurzaam Boer Blijven
Verdiepingsgroep Kruidenrijk grasland	Duurzaam Boer Blijven
Verdiepingsgroep Waterkwaliteit	Duurzaam Boer Blijven
Bodem als basis	Duurzaam Boer Blijven
Stikstof reductie door aanpassing rantsoen	Duurzaam Boer Blijven
Maatwerkadviestraject starters-stoppers	Duurzaam Boer Blijven
Actief stimuleren korte ketens	Midden-Delfland/Delft

4.1.7 Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘stimuleren duurzame landbouw’. In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
Agricycling (inclusief oprichting coöperatie)	Duurzaam Boer Blijven
Coöperatieve aanschaf compostomzetter	Duurzaam Boer Blijven (door agricyling coöperatie)
Pilot prototype stoffenbalans	PZH / Duurzaam Boer Blijven
Grond behouden en beschermen voor agrarische en agrarisch natuurdoeleinden	Transitiefonds Groen Midden-Delfland
Inventarisatie Catalogus Groenblauwe diensten	Nader te bepalen
Opstellen BPL RO-advies	Nader te bepalen

4.2 Verbeteren waterkwaliteit

In deze paragraaf zijn voor het programmadoel ‘verbeteren waterkwaliteit’ de doelen voor de middellange en korte termijn opgenomen: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten die invulling geven aan de operationele doelen. Dit sluit aan bij het vigerende Regionaal Waterprogramma 2022-2027, waarin het provinciaal waterbeleid is opgenomen. In dat programma staan onder andere de maatregelen ter uitvoering van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Op dit moment actualiseert de provincie het Regionaal Waterprogramma voor de planperiode 2028-2033. Provinciale Staten stellen dit in december 2027 definitief vast. Voor het behalen van de KRW-doelen kan de provincie het noodzakelijk vinden dat aanvullende maatregelen voor waterkwaliteit worden genomen vanaf 2027.

Overzicht operationele doelen

We zetten in op de verbetering van de waterkwaliteit als randvoorwaarde en sturend principe voor een duurzame landbouw, veerkrachtige natuur en aantrekkelijke recreatie in het BPL. In het water komen op te veel plekken nog te veel nutriënten en

gewasbeschermingsmiddelen voor. Dat is slecht voor de natuurontwikkeling in en bij het water, onze leefomgeving en de biodiversiteit. Om de waterkwaliteit te verbeteren zijn maatregelen in en om het gebied noodzakelijk. Daarom zetten we in op de onderstaande operationele doelen.

Bijdragen aan de ZHPLG doelen

De operationele doelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit zetten in op de volgende ZHPLG doelen:

- 10% groenblauwe dooradering (2050) waarvan de helft is gerealiseerd in 2030 (ook onderdeel van programmadoel Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken)
- Schoon oppervlakte- en grondwater: concentratie nutriënten (P en N) voldoen aan wettelijke normen (2027)
- Schoon oppervlakte- en grondwater: concentraties gewasbeschermingsmiddelen voldoen aan de wettelijke normen (2027)
- Goede toestand grondwaterlichamen: voldoen aan de normen voor een goede kwantitatieve toestand (2027)

Operationeel doel	Omschrijving	Uitwerking
KRW oppervlaktelichamen voldoen aan de normen	Verbeteren waterkwaliteit KRW waterlichamen zodat deze voldoen aan de normen voor stikstof ($\leq 2,00$ mg N/l), fosfor (≤ 50 of ≤ 80 mg P/l) en er geen overschrijdingen van gewasbeschermings-middelen meer voorkomen.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.2.1
Ecologische waterkwaliteit in alle watergangen verhogen	Voor de KRW-waterlichamen zijn doelen opgenomen voor macrofyten, waterflora, vissen en fytoplankton. Voor het overige water zijn doelen afgesproken voor nutriëntenconcentraties en macrofyten. Verdiepingsgroep onder Programma Duurzaam Boer Blijven.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.2.2
KRW grondlichamen voldoen aan kwaliteitsnormen	Aan de normen voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen wordt momenteel al voldaan.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.2.3
Goede kwantitatieve toestand grondwaterstand	Aan de kwantitatieve normen wordt momenteel al voldaan.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.2.4

4.2.1 KRW oppervlaktelichamen voldoen aan de normen

We zetten in op het verbeteren van de KRW-oppervlaktewaterlichamen, die onder invloed staan van het BPL Midden-Delfland. Dit zijn de drie waterlichamen benoemd in onderstaande tabel. Het gaat hierbij om stikstof- en fosfaatnormen en normen voor gewasbestrijdingsmiddelen. De beginwaarden zijn gebaseerd op metingen in 2024. De eindwaarden worden bepaald door de wettelijke KRW-normen.

KRW-waterlichaam		Stikstof (N)	Fosfor (P)
Boezem Midden-Delfland	Doel	≤ 2,00 mg N/l)	≤,50 mg P/l
	Huidige toestand	Voldoet niet	Voldoet
Holierhoekse en Zoeteveenspolder	Doel	≤ 2,00 mg N/l)	≤,80 mg P/l
	Huidige toestand	Voldoet niet	Voldoet niet
Zuidpolder van Delfgauw	Doel	≤ 2,00 mg N/l)	≤,60 mg P/l
	Huidige toestand	Voldoet niet	Voldoet

Beginwaarde	Eindwaarde
Aan de rand van het gebied zijn nog enkele meetpunten waar normen voor gewasbeschermingsmiddelen worden overschreden.	Er zijn geen overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen.

Begin- en eindwaarde: (op basis van de metingen 2024)

Toelichting

Voor de Kaderrichtlijn Water moeten uiterlijk in 2027 alle benodigde maatregelen zijn genomen om te komen tot een goede waterkwaliteit. De KRW-waterlichamen Boezem Midden-Delfland en Holierhoekse en Zouteveensepolder en Zuidpolder van Delfgauw liggen in het BPLMidden-Delfland en staan onder invloed van het water uit het gebied. Een te hoge concentratie aan stikstof is nog een probleem in alle KRW-waterlichamen. Voor de Holierhoekse en Zouteveensepolder is ook een te hoge concentratie aan fosfor gemeten.

Uit de bronnenanalyses van de KRW-waterlichamen blijkt de agrarische polders een grote bron te vormen van de herkomst van stikstof. Bemesting (historisch en actueel), veenafbraak en nutriëntrijke kwel dragen allemaal bij aan de uit- en afspoeling van stikstof. Voor fosfor zijn belangrijke bronnen de veen- en kleibodem en eerder opgebouwde sliblagen en uitspoeling van agrarische percelen. Bij agrarische percelen in de veenpolders is mineralisatie van veen en/of voedselrijke kwel een belangrijke oorzaak. Voor de Boezem Midden-Delfland is een bron ook de glastuinbouw.

Om de doelen voor nutriënten te halen moet de agrarische bijdrage aan de uit- en afspoeling worden verminderd. Daarnaast wordt verder uitgezocht in welke mate veenafbraak invloed heeft op de nutriëntenconcentraties.

Voorwaarden

Onderscheid maken in de herkomst ongewenste stoffen

De lekkages uit de glastuinbouw hebben invloed op de waarden voor gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten in dit gebied. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen waar deze stoffen vandaan komen.

Veenafbraak en kwel zijn bronnen die niet tot moeilijk te beïnvloeden zijn

Het hoogheemraadschap onderzoekt in hoeverre met deze de bronnen de gestelde doelen realistisch zijn. Maatregelen tegen veenafbraak hebben mogelijk een negatief effect op de uitspoeling van nutriënten.

Afbouwen riool overstorten is nodig

Bij piekbuien zorgen de nog aanwezige gemengde riool overstorten voor een grote piek aan vervuiling. Dit vervuilde water komt in de sloten in het buitengebied terecht en in het geval van een calamiteitenberging ook op de percelen. HHD is binnen zijn reguliere taak bezig om met de gemeenten te werken aan het scheiden van het rioolsysteem, zodat alleen (relatief schoon) regenwater nog via een overstort gaat. Gemeenten zijn binnen bebouwd gebied bezig om het watervasthoudend vermogen te vergroten (aanleg wadi's, waterpleinen e.d.).

4.2.2 Ecologische waterkwaliteit in alle watergangen verbeteren

Vanuit de KRW worden doelen gesteld voor de ecologische kwaliteit van de KRW-waterlichamen (zie de tabel hieronder). Daarnaast zijn er doelen voor het 'overige water' vastgelegd in het Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027. Het overige water, ook wel lokaal water genoemd, is al het water buiten de KRW-waterlichamen. Dit is het overgrote deel van het oppervlaktewater. Het lokale water heeft doelen voor nutriënten en overige waterflora (watervegetatie). Deze doelen en huidige toestand zijn terug te vinden in de waterkwaliteitsrapportage van het hoogheemraadschap van Delfland.

Toelichting

Het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit doen we door het verbeteren van de ecologische inrichting van het watersysteem en de ecologische optimalisatie van het waterbeheer. HHD geeft uitvoering aan het natte ecologische zone netwerk (NEZ). De NEZ is niet opgenomen in de NNN, maar beleid van HHD zelf. Er zijn al flinke stappen gezet bij de uitvoering van NEZ. De aanleg van natuurvriendelijke oevers draagt bij aan de ecologische inrichting, verbeteren van de habitat voor waternatuur en biodiversiteit, reductie van uit- en afspoelen en vastleggen kooldioxide. Daarnaast dragen deze oevers bij aan klimaatadaptatie. Er is een gedeeltelijke financiering toegezegd onder het ZHPLG Maatregelenpakket voor natuurvriendelijke oevers in lokaal water.

Niet overal is ruimte voor natuurvriendelijke oevers, daarom wordt ook ingezet op de ecologische optimalisatie van het waterbeheer. Voor het maaionderhoud wordt aan de hand van de ecokleurenkoers gekeken in welke

watergangen meer vegetatie kan blijven staan. Dit vraagt een verandering in het maaionderhoud van alle verantwoordelijke partijen; hoogheemraadschap, agrariërs, gemeenten, terreinbeheerders en particulieren. Ook zetten we in op het uitbreiden van ecologisch baggeren. Hier is bedoeld: baggeren waarbij de voedselrijke sliblaag wordt verwijderd. In het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is ook sprake van ecologisch baggeren. Daar gaat het om een baggermethode die aquatische flora- en fauna zoveel mogelijk spaart. Onder het Programma Duurzaam Boer Blijven is een verdiepingsgroep waterkwaliteit. In deze groep werken agrariërs door uitwisseling en kennisverwerving aan het verbeteren van de waterkwaliteit op hun bedrijf. ANV Vockestaert werkt aan monitoring van ecologisch slootschonen (baggerspuiten) van lokaal water in agrarisch gebied.

Voorwaarden

Bestrijding Amerikaanse rivierkreeft

Bij voldoende flauwe helling met veel begroeiing dragen natuurvriendelijke oevers bij aan het binnen de perken houden van de populatie Amerikaanse rivierkreeften, maar deze exoten moeten wel eerst teruggedrongen worden om de ontwikkeling van een natuurvriendelijke oever de kans te geven. Dit alles komt ook ten goede aan de (water) recreatiekwaliteit.

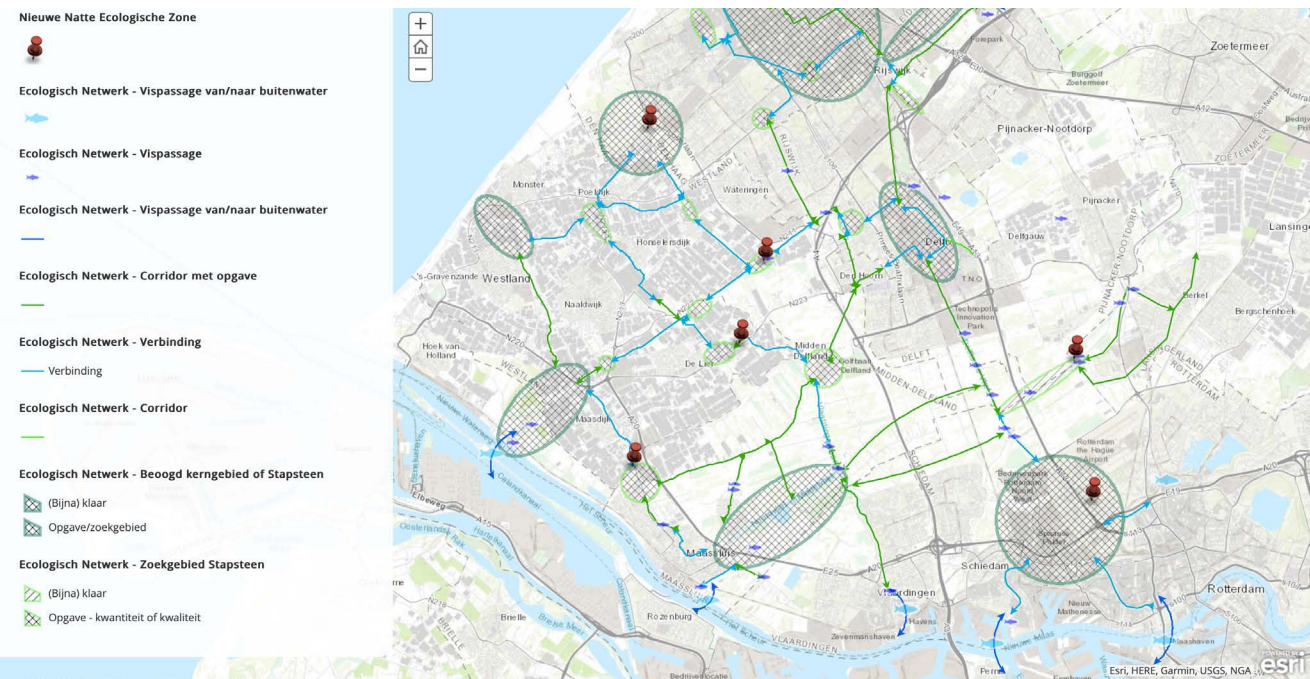
Afgestemd maaibeheer en baggeren

Er zijn veel partijen betrokken bij het ecologische maaionderhoud en baggeren. Voor een succesvolle bijdrage aan de waterkwaliteit is het essentieel om onderlinge afspraken te maken en na te leven over de gewenste manier van implementatie.

KRW-waterlichaam		Macrofauna	Overige fauna	Vissen	Fytoplankton
Boezem Midden-Delfland	Doel	≤ 0,35 EKR	≤ 0,35 EKR	≤ 0,45 EKR	≤ 0,45 EKR
	Huidige toestand	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet niet
Holierhoekse en Zoeteveenspolder	Doel	≤ 0,60 EKR	≤ 0,35 EKR	≤ 0,60 EKR	≤ 0,45 EKR
	Huidige toestand	Voldoet niet	Voldoet niet	Voldoet niet	Voldoet niet
Zuidpolder van Delfgauw	Doel	≤ 0,45 EKR	≤ 0,40 EKR	≤ 0,60 EKR	≤ 0,45 EKR
	Huidige toestand	Voldoet	Voldoet	Voldoet niet	Voldoet niet

EKR staat voor Ecologisch KwaliteitsRatio

Netwerken van natte ecologische zones

(bron: Hoogheemraadschap van Delfland) webviewer: [Netwerk van natte ecologische zones](#)

4.2.3 KRW grondwaterlichamen voldoen aan kwaliteitsnormen

Deze normen zien op de concentraties nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Midden-Delfland valt binnen het veel grotere grondwaterlichaam met de naam Zout Rijn-west. De scores in dit gebied voldoen aan de KRW-normen. Binnen Midden-Delfland is slechts 1 kwaliteits-meetpunt voor grondwater dat aan het Broekpolderpad in Vlaardingen ligt.

Beginwaarde	Eindwaarde
Voldoet aan de normen van nitraat, stikstof en gewasbeschermingsmiddelen	Voldoet

4.2.4 Goede kwantitatieve toestand grondwater

Er zijn meerdere meetpunten voor de kwantiteit van grondwater. Voor de KRW normen zijn op het ogenblik geen maatregelen nodig. Wel spelen er andere zaken, die de kwantiteit van het grondwater beïnvloeden en in de toekomst wellicht wel om maatregelen vragen. Dit betreft vooral de geplande stopzetting van grondwateronttrekking Delft-Noord en de permanente grondwateronttrekking om de tunnelbak van de A4 droog te houden.

Beginwaarde	Eindwaarde
Voldoet	Voldoet

4.2.5 Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendaert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Ecokleurenkoers	Hoogheemraadschap van Delfland
Taskforce waterkwaliteit Westland	Westland
Afsprakenkader emissieloze kas	Westland
Staat van ons Water	Hoogheemraadschap van Delfland
Ecologisch baggeren	Hoogheemraadschap van Delfland
Waterharmonica Vlaardingen	Hoogheemraadschap van Delfland

4.2.6 Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘verbeteren waterkwaliteit’. In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
Uitvoering netwerk NEZ – uitvoering 2 kansen	Hoogheemraadschap van Delfland
Uitvoering netwerk NEZ – verkenning 2 kansen	Hoogheemraadschap van Delfland

Groenzoom (bron: Midden-Delfland Vereniging)

4.3 Verhogen klimaatbestendigheid en tegengaan uitstoot broeikasgassen

In deze paragraaf zijn voor het programmadoel ‘verhogen klimaatbestendigheid en tegengaan uitstoot broeikasgassen’ de doelen voor de middellange en korte termijn opgenomen: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten die invulling geven aan de operationele doelen.

Overzicht operationele doelen

We zetten in op een klimaatmitigerend en klimaatbestendig BPL Midden-Delfland. Enerzijds door emissiereductie van broeikasgassen en anderzijds door koolstofvastlegging in bodem, bos en natuur. Dit moet bijdragen aan de beperking van de opwarming en klimaatverandering. Wel moeten we rekening houden met stijgen van de temperaturen, meer kans op extreme regenbuien, op hittegolven en op langere, droge periodes. We willen daarom het landschap zodanig aanpassen dat het bijdraagt aan het beperken van klimaatverandering en de effecten van klimaatverandering opvangt. Daarom zetten we in op de onderstaande operationele doelen.

Bijdragen aan de ZHPLG doelen

De operationele doelen voor het verhogen van de klimaatbestendigheid en het tegengaan van uitstoot broeikasgassen zetten in op de volgende ZHPLG doelen:

- Emissiereductieopgave broeikasgassen veenweiden (2030) optellend tot 0,21 megaton CO₂ reductie voor ZH (= ca 30000 ha peilopzet tot -30 tot -40 cm/mv)
- Vastlegging bomen/ bos/ natuur van 0,4-0,8 megaton CO₂-equivalent (2030) (=400 ha extra bos tov referentiejaar 2020) (heeft relatie met: Versterken biodiversiteit etc. ZHPLG doel: Nieuw bos optellend tot (2030) 400 ha (2050) 1.500 ha tov referentiejaar 2020)
- Beleid, inrichting en beheer aangepast aan het veranderende klimaat. Schade en ontwrichting door weerextremen zo veel mogelijk beperken (2050)

Operationeel doel	Omschrijving	Uitwerking
Terugdringen broeikasgasemissies uit veenoxidatie	We verkennen waar en op welke manier er bijgedragen kan worden aan het verminderen van veenoxidatie.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.3.1
Vergroten flexibiliteit watersysteem	We maken het watersysteem en de leefomgeving klaar voor een veranderend klimaat door, daar waar doelmatig, de zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten en de kans op wateroverlast te beperken.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.3.2
Kooldioxide vastlegging door vitalisering bossen en bosinbreiding	We zetten in op het vitaliseren van de nu matige bossen en bosinbreiding naar minimaal 660 hectare gezond bos in de recreatiegebieden BPL	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.3.3

4.3.1 Terugdringen broeikasgasemissies uit veenoxidatie

Het verminderen van broeikasgasemissies uit veenoxidatie is een belangrijk onderdeel van de klimaatopgave binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Dit is onderdeel van het Klimaatakkoord. Voor Nederland is het reductiedoel 1 Mton CO₂-eq broeikasgas uit veenbodems in 2030. Veenweidegebieden zoals Midden-Delfland dragen door veenoxidatie aanzienlijk bij aan de CO₂-uitstoot en daardoor aan de klimaatverandering en opwarming. De provincie heeft geen verdeling van de reductieopgave tussen de deelgebieden gemaakt. Wel worden alle deelgebieden in de veenweide geacht bij te dragen aan de reductie van 0,21 Megaton CO₂-equivalent per jaar in 2030 in de provincie.

Beginwaarde	Eindwaarde
--	Ca 0,21 Mton CO ₂ -eq/jaar reductie in 2030 (hele provincie ZH)

Toelichting

Een belangrijke middel om veenoxidatie te beperken is het vernatten van het veen. Dit kan onder andere door bodemvernattingsmaatregelen zoals waterinfiltratiesystemen en greppels, eventueel in combinatie met een verhoging van slootpeilen via peilbesluiten. Verhoging van de slootpeilen op zichzelf heeft een beperkte invloed op de grondwaterstand van de omliggende percelen.

In Midden-Delfland zijn de slootpeilen al relatief hoog. Waar lagere peilen voorkomen, is dat te verklaren door perceelkenmerken of specifieke functies. Dit beperkt de mogelijkheden om slootpeilen verder aan te passen.

De effectiviteit van maatregelen om veenoxidatie te beperken door grond- of slootwaterpeil opzet is onzeker vanwege de gevarieerde ondergrond van veen en klei. Bovendien zijn er zowel negatieve als positieve neveneffecten verbonden aan het verhogen van het grondwaterpeil. Zoals een grotere zoetwatervraag met gevolgen voor de zoetwaterbeschikbaarheid in droge zomers, een grotere kans op wateroverlast, verslechtering of verbetering van de waterkwaliteit door verandering van nutriëntenuitspoeling, negatieve effecten op landbouw en positieve effecten op weidevogelbeheer (Verkenning naar een waterneutrale polder in Midden-Delfland, 2024).

De provincie Zuid-Holland werkt samen met de provincies Noord-Holland en Utrecht, IPO en waterschappen aan vuistregels om te bepalen wanneer peilverhoging ingezet kan worden en hoe om te gaan met de neveneffecten. Hoewel het belang van emissiereductie wordt erkend, is er twijfel of de veen-/kleipolders van het BPL Midden-Delfland een geschikte en efficiënte locatie zijn voor grootschalige toepassing van deze maatregelen. Wel kansrijk zijn versterking van bodemleven en bodemstructuur van weilanden voor een groter watervasthoudend vermogen (zie projecten bodem als basis en agricycling paragraaf 4.1.5) en de aanleg van droogtebestendige sloot, waarbij het profiel zo is dat in de zomer verdamping uit de sloot beperkt wordt (zie project natuurvriendelijke oevers paragraaf 4.4.2). Verdere verkenning en gebiedsspecifieke kennisopbouw zijn nodig om de haalbaarheid en wenselijkheid van dit doel in dit gebied goed te kunnen beoordelen.

4.3.2 Vergroten flexibiliteit watersysteem

Beginwaarde	Eindwaarde
--	Watersysteem weerbaar tegen gebrek aan en piekbelasting van zoet water (2050)

Het (veen)weidelandschap van het BPL is laaggelegen, met name door bodemdaling. Om tot een aantrekkelijk en klimaatbestendig BPL te komen moeten de gebiedskenmerken van het onderliggend landschap in combinatie met de gevolgen van het veranderende klimaat sturend worden voor de inrichting en gebruik van het gebied. Dit vraagt om expliciete keuzes over welke functies op welke plek mogelijk blijven in het gebied. Niet langer kan alles overal. Bij het maken van keuzes zoeken we afstemming met alle betrokken gebiedspartijen en landgebruikers. Water en bodem sturend maken vraagt van alle partijen een aanpassing in denken en doen.

Vanuit het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland, de Nationale Adaptatiestrategie en het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en het Deltaprogramma Zoetwater is het doel geformuleerd om in 2050 weerbaar te zijn tegen tekorten aan zoet water en extreme neerslagsituaties (wateroverlast). Dit betekent dat in 2050 het beleid, de inrichting en het beheer van de fysieke leefomgeving binnen het BPL is aangepast aan het veranderende klimaat.

4.3.2 a Vergroten zoetwaterbeschikbaarheid

Beginwaarde	Eindwaarde
--	Goede balans tussen vasthouden, bergen en afvoeren van regenwater

Toelichting

Door klimaatverandering hebben we te maken met toenemende droge zomers. Door meer verdamping en een potentieel groeiende vraag naar zoetwater, ontstaat een groter risico op een zoetwater tekort. Het streven is om ook in droge zomers iedereen van zoetwater te kunnen voorzien, maar waterbeheerders kunnen geen garanties geven dat dit altijd en overal mogelijk blijft. In gevallen van een tekort wordt er ingezet op vroegtijdige communicatie en treedt de verdringingsreeks in werking.

Een zoetwater tekort treedt op als de vraag groter is dan het aanbod. Het vergroten van de zoetwaterbeschikbaarheid is binnen het gebied van BPL Midden-Delfland zeer ingewikkeld en ook het vergroten van de aanvoer is zeer moeilijk te realiseren. Daarom zal voor droge zomers gekeken moeten worden naar het stabiliseren en liever nog het beperken van de watervraag.

4.3.2 b Voorkomen van wateroverlast (vanuit regionale wateren)

Beginwaarden	Eindwaarden
--	Voldoen aan het in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening gestelde beschermingsniveau voor overstrooming vanuit regionale wateren. Waar het niet doelmatig is om aan het gestelde beschermingsniveau te voldoen, heeft moet een onderbouwd verzoek door de Gedeputeerde Staten worden gehonoreerd.
	Meer water vasthouden en bergen

Toelichting

De toename van extreme neerslagsituaties zorgt in de laag gelegen polders van het BPL Midden-Delfland voor een groter wordend risico op wateroverlast. Uit de stresstesten (watersysteemanalyses, lokale en bovenregionale stresstesten) blijkt dat veel polders voor een deel onder kunnen lopen bij extreme neerslag, zoals de neerslag die in 2021 in Limburg is gevallen. Deze risicogebieden liggen verspreid door het gebied. In de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening is een vereist beschermingsniveau (uitgedrukt in omgevingswaarden en maaiveldcriterium) voor overstrooming vanuit regionale wateren opgenomen. Het hoogheemraadschap heeft een inspanningsverplichting om te voldoen aan dit beschermingsniveau. Als het niet doelmatig is om maatregelen te treffen om aan het gestelde beschermingsniveau te voldoen kan een onderbouwd verzoek moeten worden ingediend bij Gedeputeerde Staten voor lokale (of generieke) aanpassing van het in de ZHOV gestelde beschermingsniveau. Gedeputeerde Staten zal besluiten om dit verzoek wel/niet te honoreren.

Delfland heeft de knelpunten (de locaties waar bij het huidig klimaat niet wordt voldaan aan het in de ZHOV gestelde beschermingsniveau) in beeld. Stapsgewijs worden deze knelpunten aangepakt. Daar waar de mogelijkheden voor oplossingen beperkt of niet doelmatig zijn, wordt samen met de omgeving gekeken of een hogere kans op

wateroverlast door overstrooming vanuit regionale wateren geaccepteerd kan worden. Indien dit zo is, dan zal een onderbouwd verzoek worden ingediend bij Gedeputeerde Staten.

Om het gebied aan te passen aan de gevolgen van het veranderend klimaat (in 2050 en 2085) inclusief de bijbehorende extremen wordt door het hoogheemraadschap gekeken naar ruimtelijke en technische oplossingen. Samen met gebiedspartners zal uitgewerkt moeten worden hoe de knelpunten uit de toekomstige klimaatscenario's opgelost kunnen worden, meer water vastgehouden kan worden en hoe meer ruimte voor de berging van water gerealiseerd kan worden.

Er is behoefte aan extra waterberging(en) om bij extreme neerslag een deel van het water uit het hoofdwatersysteem op te kunnen vangen en daarmee andere polders te kunnen ontzien. Voor het functioneren van de bergingen is het belangrijk dat het water uit het hoofdwatersysteem er kan komen. Van de twee zoekgebieden op de Water en Bodem Sturend kaart (Defacto Stedenbouw, 2025, Water en bodem sturend: Onderlegger voor integrale afwegingen in gebiedsprocessen Zuid-Holland) is bekend dat dat het geval is. Om het BPL Midden-Delfland en het omliggende stedelijke gebied klimaatbestendig te maken zal met ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden rekening gehouden moeten worden dat er ruimte beschikbaar blijft voor de waterbergingen. Het Hoogheemraadschap van Delfland staat aan de lat om hier nadere uitwerking en besluitvorming voor te maken voordat deze eventueel in dit UP opgenomen kunnen worden.

4.2.3 Kooldioxide vastlegging door vitalisering bossen en bosinbreiding

In het BPL willen we de bestaande bossen in de recreatiegebieden een vitaliteitsimpuls geven met name gericht op het versterken van de soortenmenging, bosstructuur, toekomstbestendigheid en beheerbaarheid. De inzet richt zich ook op minimaal 30 hectare aan bosinbreiding. Met de bosinbreiding en vitalisering willen we ten minste 340 ton CO₂ opslaan en zo een bijdrage leveren aan het beperken van de klimaatopwarming.

Beginwaarde	Eindwaarde
632 hectare bos in slechte tot matige staat	662 hectare gezond bos (2030)

Toelichting

De bossen worden door soortenmenging en een betere structuur op de lange termijn robuuster, minder gevoelig voor ziekten en meer zelfregulerend. Hierdoor kan de CO₂ duurzamer vastgelegd worden. Daarnaast neemt de biodiversiteit toe en ontstaat een bos dat aantrekkelijker is voor recreatie. Dit project is in uitvoering met financiering uit het Maatregelenpakket (2025) en vormt de totale inzet van BPL MD voor dit operationele doel.

4.3.4 Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendeert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Vitaliseren bossen in recreatiegebieden (Maatregelenpakket 2025)	Staatsbosbeheer
Verkenning 'Naar een waterneutrale polder in Midden-Delfland' (afgerond in 2024)	Hoogheemraadschap van Delfland

(Bron: Gemeente Midden-Delfland)

4.4 Verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken

In deze paragraaf zijn voor het programmadoel ‘verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken’ de doelen voor de middellange en korte termijn opgenomen: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten die invulling geven aan de operationele doelen.

Overzicht operationele doelen

BPL Midden-Delfland heeft een strook NNN met moeras en natte veenweide in het zuiden en randen recreatiebossen in het noorden en ten zuiden van de NNN. Uitbreiding van meer groene (bloemrijke bermen) en blauwe (ecologische oevers, poeltjes) elementen maakt het landschap aantrekkelijker voor kleine fauna en voor mensen. We zetten in op de verhoging en versterking van de biodiversiteit en groenblauwe netwerken in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. We onderscheiden daarbij drie landschapstypen die elk hun eigen ecologische kwaliteiten hebben: veenweiden, laagveenmoerassen en recreatiebossen.

De basis van en de randvoorwaarde voor het verhogen van de ecologische kwaliteiten is een goede waterkwaliteit (zie 4.2 verbeteren waterkwaliteit).

Onder programmadoel Stimuleren duurzame landbouw werken de operationele doelen voor emissiereductie ammoniak en bodemkwaliteit (zie 4.1.1 en 4.1.5) ook bij aan het versterken van de natuur. Aanvullend zetten we in op de onderstaande operationele doelen.

Bijdrage aan de ZHPLG doelen

De operationele doelen voor het verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken zetten in op de volgende ZHPLG doelen:

- Weidevogels: 3.500 broedparen of ca 12.000 ha extra in 2040 tov referentiejaar 2019 (PZH)
- Akkervogels: 300 broedparen of ca 1.900 ha extra in 2040 tov referentiejaar 2019 (PZH)
- 10% groenblauwe dooradering (2050) waarvan de helft is gerealiseerd in 2030 (ook onderdeel van programmadoel Verbeteren Waterkwaliteit onder 4.2)

Operationeel doel	Omschrijving	Uitwerking
Verhogen deelname aan agrarisch weidevogelbeheer	Verhogen deelname aan agrarisch weidevogelbeheer met 400-500 hectare (of 100-150 broedparen in 2040)	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.4.1
Vergroten groenblauwe dooradering tot gemiddeld 10%	We zetten in op 7,5% groenblauwe dooradering in 2030 ten behoeve van leefgebieden voor dieren en met name insecten	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.4.2
Vitaliseren recreatiebossen	We zetten in op omvorming en revitalisering van de nu enigszins monotone bossen in de recreatiegebieden ten behoeve van de egel, vleermuizen, vogels, botanische rijkdom en insecten en andere natuur.	ZHPLG doel verder uitgewerkt in par. 4.3.3

4.4.1 Verhogen deelname aan agrarisch weidevogelbeheer met 400-500 hectare of 100-150 broedparen in 2040

De provincie is verantwoordelijk voor natuurbeleid en realisatie VHR-doelen en heeft de wettelijke verantwoordelijkheid voor gebiedsbescherming, faunabeheer, exotenbestrijding, en soortenbescherming (Wet natuurbescherming). In het ZHPLG is op basis van de wettelijke verplichting berekend wat extra nodig zou zijn voor het halen van een gunstige staat van instandhouding voor zowel weide- als akkervogels. Deze opgave in aantallen broedparen heeft LVVN vertaald naar hectares extra agrarische natuurbeheer. De provincie heeft de provinciale opgave verdeeld in een opgave per deelgebied o.b.v. potenties (openheid, verstoring, zwaarte gewas en bodemvocht/drooglegging) per gebied (uitgevoerd door Arcadis, o.b.v. model WUR Beheer op Maat a.h.v. factoren drooglegging, productiviteit grasland, verstoring).

Beginwaarden	Eindwaarden
Weidevogels 500 ha weidevogelgebied	750 ha weidevogelgebied in 2030
Akkervogels 10 ha akkervogelgebied	15 ha akkervogelgebied in 2030

Toelichting

In 2024 was er op ongeveer 500 ha ‘zwaar weidevogelbeheer’ in MD. Daarnaast wordt op circa 1.340 ha legselbeheer uitgevoerd, waarbij in geval van werkzaamheden op percelen met nesten de boer een beroep doet op de Vogelwerkgroep Midden-Delfland. Het realiseren van circa 500 hectare extra weidevogelgebied (in 2040) betekent dat gemiddeld per boer minstens 20% van de weidepercelen onder zwaar agrarisch weidevogelbeheer vallen. Dit is 5% meer dan in het huidige ‘agrarisch bod’ in het Kringloopcertificaat, waar ingezet wordt op 15%. Als doel voor 2030 is 15% wel voldoende. Dit vraagt om een aanzienlijke functiewijziging van reguliere landbouwgronden naar landbouwgronden met zwaar weidevogelbeheer. Voor een goede kwaliteit leefgebied voor weidevogels, zijn ook maatregelen nodig, die doorwaadbaarheid van het gras voor kuikens bevorderen, zoals (greppel) plasdras, beperkte mestgift, hoog slootpeil, kruidenrijk grasland. Al deze maatregelen drukken op de productiviteit en vereisen een soms verregaande

aanpassing in de bedrijfsvoering. Hiervoor is een cultuuromslag nodig bij de agrariërs en mogelijkheden voor voldoende (aanvullende) verdien capaciteit op het erf (zie ook 4.1 Stimuleren duurzame landbouw).

Dit zou onderdeel kunnen gaan uitmaken van het programma Duurzaam Boer Blijven in samenwerking met Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. Het Agrarisch Collectief Midden-Delfland zorgt voor de pakketten en contracten met de agrariërs, ook voor de overige regelingen onder het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb). Onder Duurzaam Boer Blijven is een verdiepingsgroep Kruidenrijk grasland actief. Door kennisuitwisseling en informatie worden agrariërs gesteund om meer variatie in hun graslanden aan te brengen. Dit draagt bij aan biodiversiteit binnen het agrarisch gebied en binnen weidevogelgebied aan de vogelstand. Vanuit het Aanvalsplan Grutto zijn twee gebieden met meerdere clusters weidevogels aangewezen als AVG west (1.626 ha) en AVG oost (994 ha), 2 gebieden met potentieel en een zoekgebied corridor (Verkenning Aanvalsplan Grutto BPL – versie nov 2025).

Voorwaarden

- Verhogen vergoedingen en verlengen contractduur van agrarisch weidevogelbeheer.
- Inzet grondinstrument in samenwerking met provincie.
- Mogelijkheden voor herwaardering met behoud van agrarische functie.
- Verlichting knelpunten in de bedrijfsvoering veetelers.
- Handhaving van vrijwilligheid.

4.4.2 Vergroten groenblauwe dooradering tot gemiddeld 7,5% (in 2030)

GroenBlauweDoorAdering (GBDA) is geen wettelijke verplichting, maar een ambitie uit het Deltaprogramma biodiversiteit opgenomen in het ZHPLG. GBDA is een instrument om andere doelen voor natuur, water en klimaat te halen en daarmee richtinggevend. Het Aanvalsplan landschap (2023) adviseert als doel van 10% GBDA. Als tussendoel heeft de provincie ZH 7,5% in 2030 aangegeven.

Toelichting

Groenblauwe dooradering gaat om lijnelementen zoals bermen, taluds, oevers. En om vlakelementen zoals erfbeplanting, landschapselementen, cultuurhistorisch groen (eendenkooi bv). Het gaat hierbij om de verbinding tussen leefgebieden voor dieren en met name insecten (bijen, vlinders, libellen, kevers). Waarbij dus wordt gestreefd naar verhoging biodiversiteit in niet-natuur gebieden, zoals agrarische gebieden, recreatiegebieden en de openbare ruimte (ook binnen de bebouwde kom). Deze structuren zijn ondersteunend aan de NNN.

Beginwaarde	Eindwaarde
5,2% (360 ha) van 6.940 ha	7,5% (520 ha) in 2030

Een goede landschappelijke inpassing van de groenblauwe dooradering is van belang. Zo is opgaande beplanting met bomen en (hoge) struiken niet gewenst nabij weidevogelgebied, omdat dit een uitvalsbasis voor roofvogels vormt. Natuurvriendelijke oevers, mits goed beheerd zodat riet niet overheerst, kunnen juist een waardevolle bijdrage leveren.

Zowel in de openbare ruimte als op private gronden en binnen agrarisch gebied zetten we in om meer groenblauwe dooradering te realiseren op land en in het water. Gemeenten en Hoogheemraadschap maken afspraken over de realisatie en ecologische beheer langs infrastructuur, kades en sloten. Binnen agrarisch gebied kunnen boeren en particuliere eigenaren ecologische waarden toevoegen aan bufferstroken, oevers en erf- en tuinbeplanting met inheemse planten en struiken. In het Kringloopcertificaat is vanaf 2025 Groenblauwe dooradering opgenomen met als KPI ‘best’ 15%.

Huidige NNN en GBDA in BPL Midden-Delfland (bron: Provincie Zuid-Holland) webviewer: [Gebiedsviewer Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied](#)

4.4.3 Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendeert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Aanvalsplan Grutto via Weidevogelpact MD	Weidevogelpact MD
Insectenbiotoop Kerkpolder	Delft
Vergroten biodiversiteit op boerenerven	Biodiversiteitsfonds Rotterdam de boer op / Agrarisch Collectief MD
Beloning Groene diensten (puntensysteem)	Stichting Groenfonds MD / Agrarisch Collectief MD
Agrarisch Natuur en Landschap beheer	Agrarisch Collectief MD
Uitvoering diverse projecten onder de subsidieregeling Verbeteren Leefgebied Boerlandvogels (Srg)	Agrarisch Collectief MD
Weidevogelkerngebied Zuidpolder van Delfgauw (2025)	SBB / Pijnacker-Nootdorp
Weidevogelkerngebied Klaas Engelbrechtspolder (2025)	Agrarisch Collectief MD
Verkenning Aanvalsplan Grutto BPL (opgeleverd 2025)	Provincie Zuid-Holland
Ecologische verbindingszone Zuidrand (2024)	Staatsbosbeheer
Versterken biodiversiteit Abtswoudse bos (2023)	Staatsbosbeheer

4.4.4 Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘verhogen en versterken biodiversiteit en groenblauwe netwerken’. In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
Natuurvriendelijke oevers (natte GBDA)	Provincie Zuid-Holland
Transitiepremie weidevogelboeren van FrieslandCampina/ Vogelbescherming Nederland/ BoerenNatuur	Agrarisch Collectief MD
Pilot Doelgestuurd ANLb BPL MD	Gemeente Midden-Delfland
Samen werken aan bloemrijke bermen BPL MD	Nader te bepalen

Wandelaars Duifpolderdijk
(bron: Midden-Delfland Vereniging)

(Bron: Maarten van de Ven)

4.5 Realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen

In deze paragraaf is het programmadoel 'realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen' omschreven. De doelen zijn vervolgens nader geoperationaliseerd naar doelen voor de middellange en korte termijn: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten.

Programmadoel

We zetten in op het realiseren van aantrekkelijke groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen voor mensen, dieren en planten. Het doel is dat stadsbewoners en recreanten op een vanzelfsprekende en aantrekkelijke wijze het BPL kunnen bereiken. We zetten daarom in op 1) verbindingen van stadscentra en woongebieden met het BPL 2) het verbeteren van de toegang van of naar BPL Midden-Delfland waardoor de afstand van een stadscentrum of woongebied relatief kleiner wordt en 3) het ontwikkelen van herkenbare hoofdroutes en themaroutes voor wandelen en fietsen. Voor alle stad-land verbindingen geldt dat BPL-herkenbaarheid cruciaal is (doel verhogen bekendheid) en daarom ingezet wordt op 4) uniformering van bebording en routebewegwijzering (inclusief recreatieve vaarverbindingen). Zonering conform de visie en de halfweg evaluatie is het uitgangspunt.

Verbindingen van steden en woongebieden met BPL

De bereikbaarheid naar het BPL kan op meerdere plekken verbeterd worden door het stedelijk en recreatief netwerk beter aan elkaar te verbinden. We zetten daarom in op directe, herkenbare en waar mogelijk groene verbindingen voor fietsen, wandelen (o.a. via vliegende wandelpaden) en varen van de stads- en dorpscentra en woongebieden naar BPL Midden-Delfland. De droom is om met groenblauwe vingers de stad en het dorp in te dringen. Omdat het complete beeld van verbindingen ontbreekt, zetten we in om per stad de gewenste en haalbare stad-land verbindingen in beeld te brengen.

Daarbij geven we een analyse wat de opgave is per stad-landverbinding. Het gaat om herkenbaarheid en vindbaarheid, maar ook om de kwaliteit van de route. Daarbij maken we gebruik van de vele rapporten en onderzoeken die eerder zijn gemaakt.

Verbeteren toegangspoorten

We zetten in op het verbeteren van de toegang van of naar BPL Midden-Delfland door recreatieve poorten te ontwikkelen met een duidelijke signatuur mede op basis van de integrale kansenkaart uit de Visie. Een recreatieve poort vormt de ingang tot het BPL als startplaats voor verschillende typen wandel-, vaar- en fietsroutes met informatievoorziening over het BPL en parkeermogelijkheden. Een poort is tevens een verblijfplek waar iets te doen is, heeft (bij voorkeur) een horecavoorziening en (BPL-) leenfietsen. De plek waar we poorten ontwikkelen moet nader gespecificeerd worden (o.a. Maaslandse Poort, Maassluise Poort, Delftse Poort, Schiedamse Poort, Westlandse Poort, Groenzoom en Oude Leede). We kijken daarbij ook nadrukkelijk naar de mogelijkheden van OV-haltes (Rodenrijs, Delft Campus, Kethel en Randstadrail). Ook buiten het BPL liggen mogelijkheden zoals de metrohalte Maassluis Centrum (fietsverhuur) en horeca Polderij (om zo richting recreatiegebied Aalkeetpolder/Boonerlucht te komen) en vanaf de pont van Rozenburg en de pont bij Hoek van Holland (om zo per fiets en/of metro te komen naar het BPL-gebied). Ook de functies van de TOP's en Rustpunten worden meegenomen. We gaan dit in beeld brengen en stellen een uitvoeringsstrategie op.

Herkenbare hoofdroutes

We zetten in op het ontwikkelen van herkenbare hoofdroutes en themaroutes voor wandelen en fietsen in het BPL. Dat betekent dat we enkele hoofdroutes uit willen lichten, deze thematisch willen belichten, beborden en promoten (fysiek en digitaal). We zetten samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in op de streekproductenroute, landgoederenroute, architectuur en innovatieroute, waterroute en Napoleon-route. Er zijn al veel routes en bebording. We brengen dit in beeld, en wegen af wat we hieraan willen toevoegen, in ieder geval het beeldmerk van het BPL. En wat de betekenis van stad-landverbindingen zijn.

Uniformering van bebording en routebewegwijzering
Het vergroten van de herkenbaarheid van het BPL draagt bij aan de mentale nabijheid en vindbaarheid van het BPL. Daarom wordt ingezet op uniformering en kwaliteitsverbetering van bebording en routebewegwijzering. Hiervoor wordt een aantal standaard borden met BPL-beeldmerk ontwikkeld voor welkomstborden, informatieborden en bewegwijzering (M, L, XL). Ook op het wegdek van de fietspaden zal het beeldmerk subtiel terugkomen. De eerste inzet is gericht op het realiseren van ‘BPL-welkomstborden’ aan de randen en entrees van het BPL zodat duidelijk is dat je het BPL binnen- of uitgaat. Ook digitaal moet dit worden gerealiseerd (zie Digitaal Portaal).

Operationele doelen			
Verbinding steden en woongebieden met BPL We willen per stad de gewenste verbindingen tussen stad en woongebieden en het BPL in beeld brengen en een uitvoeringsstrategie opstellen voor een betere verbinding van het stedelijk en recreatief netwerk.	Verbeteren toegangspoorten We willen de plekken voor de gewenste toegangspoorten BPL in beeld brengen, de programmering vaststellen en een uitvoeringsstrategie opstellen.	Herkenbare hoofdroutes (thematische routes) We zetten in op de ontwikkeling van de themaroutes streekproductenroute, landgoederenroute, architectuur en innovatieroute, waterroute en de Napoleonroute	Bebording en routebewegwijzering We zetten in op uniformering van bebording en routebewegwijzering met een prioriteit op de realisatie van welkomstborden (zie ook doel ‘verhogen bekendheid en zichtbaarheid’).

Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendeert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Fietsecoduct A13	MRDH
Stad-land verbinding Tanthofdreef	Delft
Uitvoeringsprogramma Novex Zuidelijke Randstad	Landschapstafel
Groenblauw raamwerk Haagse Regio	Landschapstafel
Realisatie zes themaroutes (2024)	MRDH
Groene Halte Rodenrijs (2024)	Lansingerland

Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘Realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen’. In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
Groenblauwe recreatieve verbinding Delft-Ackerdijkse bos	Delft
Ontwikkeling buitenplaats De Tempel	Rotterdam
Ontwikkeling Triangelpark	Lansingerland
Groenblauwe recreatieve verbinding oost-west	Nader te bepalen

4.6 Accommoderen recreatievraag met respect voor het landschap

in deze paragraaf is het programmadoel 'realiseren groenblauwe en recreatieve stad-land verbindingen' omschreven. De doelen zijn vervolgens nader geoperationaliseerd naar doelen voor de middellange en korte termijn: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten.

Programmadoel

We zetten in op het verbinden en versterken van het recreatief landschap voor 2,3 miljoen omwonenden. Dat doen we omdat we willen bijdragen aan de gezondheid en het welzijn van die omwonenden. We willen het recreatiepotentieel van BPL Midden-Delfland optimaal benutten met oog voor de balans tussen recreatieve activiteiten, agrarische bedrijfsvoering en natuur. We constateren dat het op sommige plekken te druk is en dat tegelijkertijd op sommige plekken juist het recreatieve potentieel onderbenut is. Met zonering en bezoekersmanagement willen we een betere balans krijgen in de recreatedruk in het BPL. We zetten daarbij in op versterking van het landschap en een verwevenheid met het stedelijk gebied.

Recreatieopgave in beeld

Om gericht invulling te geven aan het benutten van het recreatiepotentieel van het BPL, is het noodzakelijk om de recreatieopgave in beeld te brengen. Met de recreatieopgave zetten we in op 1) kwaliteitsimpuls recreatiegebieden 2) uitbreiding en versterking recreatieve routes en verbindingen en 3) ontwikkeling van draagkrachtige stad-land verbindingen (zie doel 'realiseren stad-land verbindingen'). Het gaat hierbij om een concretisering van de analyse zoals opgenomen in de Visie BPL (kaart 'stadsranden, recreatie en groenstructuur - wat willen we bereiken?'). Met het gezamenlijk opstellen van de recreatieopgave voor het BPL wordt het spanningsveld tussen recreatie, natuur

en landbouw scherper in beeld gebracht en kunnen gezamenlijke keuzes worden gemaakt.

Aanvullend geeft de in 2021 opgestelde Visie voor de Schiezone (PZH) een concreet perspectief op kansen voor recreatieve ontwikkeling. De spoorverdubbeling tussen Schiedam en Delft biedt kansen om inpassing en compensatie (oost-west verbindingen) te realiseren en in te zetten op een eventueel station Kethel. Ten slotte is 'financiering' zowel voor investeringen als beheer een cruciale bouwsteen.

Kwaliteitsimpuls recreatiegebieden

We zetten in op herinrichting en modernisering van de recreatiegebieden zodat deze aansluiten bij de wensen en eisen van recreanten en ambities vanuit de visie BPL. We zetten tegelijkertijd in op verhoging van de biodiversiteit en klimaatadaptiviteit van de recreatiegebieden zodat deze toekomstbestendig en veerkrachtig zijn. Met een participatief proces met omwonenden, recreanten en gebiedspartners willen we zicht krijgen op de wensen en ideeën. Deze leveren de basis voor de gewenste kwaliteitsimpuls. Uitgangspunt van het perspectief is dat we de identiteit van de recreatiegebieden versterken en onderling profileren mede aan de hand van leefstijlen, landschapswaarde, biodiversiteit en klimaatadaptiviteit. Afgestemd op de identiteit en de leefstijlen willen we recreatieve voorzieningen toevoegen en enkele hotspots creëren met een passende recreatieprogrammering. En afgestemd op de identiteit en het bodem- en watersysteem willen we de karakteristieke groenkwaliteiten van de recreatiegebieden versterken en de biodiversiteit verhogen (zie ook doel 'versterken biodiversiteit'). We willen de toekomstbestendigheid van de gebieden waarborgen door meerjarig beheer dat meer dan nu gericht is op natuurinclusiviteit.

Stad-land verbindingen

Het recreatieperspectief kent een nauwe
samenhang met de wens tot het ontwikkelen
van stad-land verbindingen inclusief poorten. Dit
is uitgewerkt bij het doel ‘realiseren stad-land
verbindingen’.

Operationele doelen			
Recreatieopgave in beeld	Versterken recreatief netwerk	Inzet op werkgroep spoorverdubbeling	Afstemming met Schiezone
We zetten in op het in beeld brengen van de recreatieopgave in BPL Midden-Delfland dat voorziet in een kwaliteitsimpuls van de recreatiegebieden en het versterken van routestructuren.	We zetten in op een analyse van het recreatief netwerk (wandelen, fietsen, varen, paarden) op de schaal van het BPL en brengen aandachtspunten in beeld vanuit ontbrekende schakels, beleving en rustpunten, vindbaarheid, scheiding doelgroepen en biodiversiteit. Aandachtspunt is hierbij het opheffen van oost-west barrières (A4, A13, spoor, Schie).	We zetten in op het instellen van een werkgroep ‘spoorverdubbeling’ met als opdracht kansen te verkennen voor inpassing en compensatie (oost-west verbindingen) en een eventueel station Kethel.	We zetten in op een goede afstemming met de Visie voor de Schiezone en het op te stellen uitvoeringsprogramma. De ambitie daarbij is om maximale synergie tot stand te brengen tussen het recreatief potentieel van de BPL-recreatiegebieden en het geschetste potentieel van gebieden langs de Schie die net buiten BPL vallen. De ambitie daarbij is om maximale synergie tot stand te brengen tussen het recreatief potentieel van de BPL-recreatiegebieden en het geschetste potentieel van gebieden langs de Schie die net buiten BPL vallen.

Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn of recent afgerond/opgeleverd. In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendeert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Duurzaam varen	Vereniging Regio Water
Beheermiddelen recreatief groen en routestructuren	Staatsbosbeheer
Versterking belevenisboerderij Schieveen (2025)	Natuurmonumenten
Renovatie historische Trekkadebrug (2025)	Midden-Delfland
Ruimtelijke programmering raamwerk Schieknop (2024)	Schiedam
kwaliteitsimpuls Abtswoude en Akerdijkse Bos (2024)	Staatsbosbeheer
Entreegebieden van BPL Midden-Delfland - Analyse en nadere uitwerking Recreatieopgave BPL MD (2024)	Provincie Zuid-Holland
Herinrichting Krabbepark (2023)	Staatsbosbeheer

Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘accommoderen recreatievraag met respect voor het landschap’. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
Vervolg Entreegebieden BPL	Meerdere gemeenten
Uitvoeringsagenda Schieknop	Schiedam en Rotterdam
Vervolg uitwerking Schiezone	Provincie Zuid-Holland
Optimaliseren en ontwikkelen wandel-fietsstructuur	Nader te bepalen

(Bron: Maarten van de Ven)

4.7 Vergroten bekendheid en zichtbaarheid

In deze paragraaf is het programmadoel 'vergroten bekendheid en zichtbaarheid' omschreven. De doelen zijn vervolgens nader geoperationaliseerd naar doelen voor de middellange en korte termijn: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten.

Programmadoel

Wij zetten in op vergroting van de bekendheid en zichtbaarheid van het Bijzonder Provinciale Landschap Midden-Delfland (100% bekendheid in de MRDH-regio). Dat is nodig omdat het BPL als een van de minst gewaardeerde landelijke gebieden van Nederland gezien wordt (onderzoek NM; zie visie). Onbekend maakt onbemind. Daarom zetten we in, parallel aan de gewenste kwaliteitsimpuls BPL (zie alle overige doelen), op het vergroten van de naamsbekendheid en een positief imago van het BPL Midden-Delfland. Bekend maakt bemind. Daarvoor is het nodig dat we inzetten op een krachtige kernboodschap en aansprekende slogan. De kernboodschap en de slogan zijn een krachtige en communicatief sterke vertaling van de ambitie van het programma BPL: versterken van het BPL-landschap als groenblauwe oase met recreatie, natuur en landbouw. Met de kernboodschap richten we ons primair op de 2,3 miljoen omwonenden. Ondersteunend aan de kernboodschap zetten we in op gebiedsmarketing, zichtbare ambassadeurs en zichtbaarheid van het gebied.

Gebiedsmarketing

We zetten in op een gezamenlijke gebiedsmarketing. We zetten in op afstemming, verbinding en aanhechting tussen de bestaande marketingorganisaties van de deelnemende partijen aan de landschapstafel. Om hieraan invulling te geven, willen we een PR-platform oprichten waarin alle betrokken partners afstemmen en samenwerken en hiertoe een gezamenlijk marketingplan opstellen.

Ambassadeurs

We zetten in op het opzetten van een netwerk van ambassadeurs. Deze ambassadeurs zijn bevroegen betrokkenen bij BPL Midden-Delfland en geven invulling in lijn met de kernboodschap aan storytelling en gastvrijheid. We werken actief mee aan het ontwikkelen en verbeelden van verhalen over BPL Midden-Delfland en ondersteunen verrijkende initiatieven zoals nieuwe (thema) routes, wandelkaarten en lezingen. We bieden actief een cursus 'gastvrijheid BPL Midden-Delfland' aan. We stimuleren en faciliteren dit netwerk aan ambassadeurs vanuit het PR-platform BPL Midden-Delfland.

Zichtbaarheid

We zetten in op verhoging van de zichtbaarheid van BPL Midden-Delfland. Dat doen we fysiek en digitaal. De fysieke zichtbaarheid willen we verhogen door het moedermerk BPL Midden-Delfland te integreren in alle welkomst- en informatieborden in BPL Midden-Delfland en op andere communicatie-uitingen. We zetten in het bijzonder in op nieuw welkomstborden BPL Midden-Delfland bij de ‘poorten van BPL Midden-Delfland’. De digitale zichtbaarheid willen we verhogen door het ontwikkelen van één digitale omgeving BPL Midden-Delfland. Deze digitale omgeving is verbonden met websites van deelnemende partijen en versterkt de digitale klantreis en –beleving, maar is tegelijkertijd ook bedoeld voor de onderlinge communicatie.

Operationele doelen			
100% bekendheid in de MRDH-regio Met een sterke kernboodschap zetten we in op 100% bekendheid van BPL Midden-Delfland in de MRDH-regio.	Zichtbare ambassadeurs We zetten in op minimaal 10 zichtbare, actieve en herkenbare ambassadeurs van BPL Midden-Delfland in 2025. Het gaat hierbij om mensen, dieren en planten..	Gebiedsmarketing Ontwikkelen van een PR-platform waar marketing en communicatie-medewerkers van de gebiedspartijen uit het BPL Midden-Delfland samenwerken. Hiertoe stellen zij een gezamenlijk marketingplan op. Daarnaast zetten wij in op één digitaal portaal voor BPL Midden-Delfland ten behoeve van onderlinge en externe communicatie. O.a. door versterking en verbreding van het merk PUUUR Midden Delfland.	Zichtbaarheid in communicatie We zetten in op het integreren van het moedermerk op alle communicatie-uitingen zoals welkomst- en informatieborden in BPL Midden-Delfland

Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendaert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Realisatie welkomsborden BPL	Midden-Delfland/ PUUUR
Website bplmiddendelft.nl	Landschapstafel BPL

Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘verhogen bekendheid en zichtbaarheid’. In bijlage 1 zijn de projecten nader toegelicht. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
PR-platform met gezamenlijk communicatieplan	Nader te bepalen

(bron: Hans de Lijser)

4.8 Beschermen en versterken ruimtelijke kwaliteit

In deze paragraaf is het programmadoel 'beschermen en versterken ruimtelijke kwaliteit' omschreven. De doelen zijn vervolgens nader geoperationaliseerd naar doelen voor de middellange en korte termijn: de operationele doelen. Tot slot is een overzicht opgenomen van de lopende en nieuwe projecten.

Programmadoel

We zetten in op het behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De ontwikkeling van Midden-Delfland als centraal gelegen open en groengebied vraagt om kwaliteitsbewaking. Dat is nodig omdat er ongewenste ontwikkelingen continu op de loer liggen en om zorg te dragen dat alle - ook gewenste - ontwikkelingen bijdragen aan het realiseren van de gewenste kwaliteit. Daarnaast is het zaak om de balans te bewaken tussen recreatie, natuur en landbouw.

Per saldo netto landschappelijke meerwaarde (inpassing en compensatie)

Wij wijzen hierbij onder meer op de beperkte beheermiddelen (waaronder handhavingscapaciteit), de nationale woningbouwopgave, de aanleg van infrastructuur en illegale bebouwing of illegaal gebruik van woningen en grote stallen in het landschap. Uitgangspunt is dat ruimtelijke ontwikkelingen per saldo meerwaarde moeten toevoegen aan het landschap. Bij ongewenste ontwikkelingen geldt de plicht tot landschappelijke inpassing en compensatie. Daarnaast zal de impact van klimaatverandering groot zijn op de inrichting van het landschap. Om te kunnen beoordelen of er per saldo landschappelijke meerwaarde wordt toegevoegd bij ruimtelijke ontwikkelingen willen we een landschapsbiografie BPL Midden-Delfland opstellen en de rol van de polderarchitect versterken.

Opstellen landschapsbiografie

We zetten in op het opstellen van een landschapsbiografie. Deze biografie brengt de lange, complexe geschiedenis van het BPL Midden-Delfland in beeld waarbij natuurlijke en menselijke processen een belangrijke rol spelen en speelden. Deze processen zijn in het landschap af te lezen maar veelal zijn deze niet in een oogopslag leesbaar. De landschapsbiografie brengt de lange en complexe geschiedenis in beeld en dient daarmee enerzijds als kwaliteitskader voor ruimtelijke ontwikkelingen en anderzijds als inspiratiebron voor ruimtelijke ontwerpogaven. Hiermee vormt de landschapsbiografie een belangrijk instrument voor de polderarchitect. Het opstellen van de landschapsbiografie zal gefaseerd plaatsvinden. Eerst voor het hele BPL Midden-Delfland, daarna ook voor de aangrenzende stadsranden.

Inzet op kwaliteitsbewaking

Voor de kwaliteitsbewaking zetten we in op uitbreiding van de rol van de polderarchitect die in nauwe samenspraak met de (ambtelijke) landschapstafel opereert en verantwoording aflegt aan de bestuurlijke landschapstafel. Namens de gebiedspartijen komt de onafhankelijke polderarchitect met gevraagd maar ook ongevraagd advies om ontwikkelingen aan te jagen of af te remmen en hoe dat gedaan kan worden. Daarnaast willen we gewenste ontwikkelingen en gedrag afdwingen en uitlokken aan de hand van de sturingsprincipes: 'wortel, preek en stok', die in samenhang met elkaar moeten worden gezien.

Communicatieve benadering (de preek)

De preek is de communicatieve benadering. We willen dat het BPL wordt opgenomen in de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies, geografische informatiesystemen en diverse relevante beleidsdocumenten. Aanvullend daarop willen we werken aan een goede en eenduidige informatievoorziening naar gebiedspartners, omwonenden en bezoekers (zie doel verhogen bekendheid).

Juridische benadering (de stok)

De stok is de juridische benadering. We zetten in op een afzonderlijke, eenvoudige en heldere, beschrijving van BPL Midden-Delfland in de provinciale omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsverordeningen: wat kan hier wél en wat kan hier niet in ruimtelijke zin. Ook in de gemeentelijke omgevingsvisies, omgevingsplannen en beleid m.b.t. het deel van het BPL binnen de gemeente een plek te krijgen. Waar nodig zetten we ook in op harmonisering en aanscherpingen van de APV's om gebruik van het gebied te reguleren bijvoorbeeld ten aanzien van het hondenbeleid en overlast bij (water) recreatie. Voor een goede naleving van de regels zetten we tevens in op versterking van toezicht en handhaving.

Operationele doelen			
Polderarchitect	Financieel	Communicatie	Zichtbaarheid in communicatie
We zetten in op de uitbreiding van de rol van de polderarchitect en de samenwerking met de ambtelijke landschapstafel. We zetten in op het opstellen van een landschapsbiografie als kwaliteitskader voor het BPL Midden-Delfland.	We zetten in op het verkrijgen van meer beheermiddelen voor natuur en recreatie en op duurzame economische verdienmodellen voor de agrariërs.	We zetten in op vastlegging van het BPL Midden-Delfland in alle omgevingsvisies en relevante beleidsdocumenten van betrokken partijen.	We zetten in op vastlegging van het BPL Midden-Delfland in de provinciale omgevingsverordening. We zetten in op vastlegging van het BPL Midden-Delfland in de gemeentelijke omgevingsplannen. We zetten in op versterking van toezicht en handhaving.

Lopende projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van projecten die momenteel in uitvoering zijn (december 2025). In bijlage 1 zijn deze projecten nader toegelicht. De programmaorganisatie BPL actualiseert gaande de uitvoering van het Uitvoeringsplan de lijst met lopende projecten en agendaert en bewaakt de rol van het BPL bij de verschillende lopende projecten.

Project	Projecteigenaar
Evaluatie rol Polderarchitect	Midden-Delfland
Groenfonds Midden-Delfland	Stichting Groenfonds
Spoorverdubbeling Schiedam-Delft	Landschapstafel
Landschapsbiografie Midden-Delfland (2025)	Midden-Delfland
Vastlegging BPL in verordening Ruimte PZH (2025)	Provincie Zuid-Holland
Versterken rol polderarchitect (2023)	Landschapstafel BPL

Nieuwe projecten

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van nieuwe projecten die invulling geven aan het programmadoel ‘beschermen en versterken ruimtelijke kwaliteit’. In bijlage 1 zijn de projecten nader toegelicht. De landschapstafel BPL zet zich actief in om deze projecten (gefaseerd in de tijd en afgestemd op de beschikbare organisatiekracht en financiële middelen) in nauwe samenwerking met de deelnemende partijen op te pakken. De programmaorganisatie actualiseert de lijst wanneer er nieuwe initiatieven zijn en wanneer er projecten in uitvoering worden genomen.

Project	Projecteigenaar
Aanpak Sluipverkeer	Nader te bepalen

UITVOERINGSPROGRAMMA
BIJZONDER PROVINCIAAL LANDSCHAP
MIDDEN-DELFLAND 2026-2030